

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

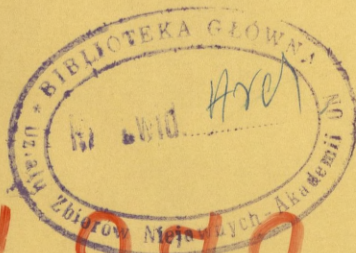
JAWNE

~~Do użytku służbowego~~

Egz. Nr 17

**KLASYFIKACJA
NAUK WOJENNYCH**

(projekt)

4272

WARSZAWA GRUDZIEŃ 1976

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

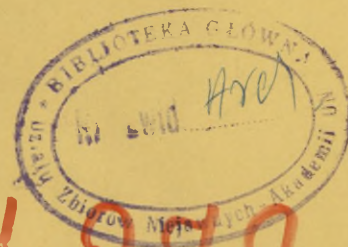
JAWNE

~~Do użytku wewnętrznego~~

Egz. Nr 17

**KLASYFIKACJA
NAUK WOJENNYCH**

(projekt)

4272

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
Im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA STRATEGII ASG WP

JAWNE

~~.....~~
Egz. nr 17 - 18, 20-22

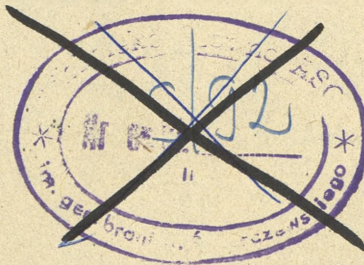
PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz. U. RP Nr 11 poz. 95)
.....
podpis

KLASYFIKACJA NAUK WOJENNYCH

/projekt/

Pod kierownictwem gen.dyw. Bolesława CHOCHY

- opracował zespół:
- gen.bryg.doc.dr hab. Lesław DUDEK - RWSzW
 - kmdr doc.dr Jan CIEŚLA - WSMW
 - płk prof.dr hab. Julian KACZMAREK - ASG WP
 - zastępca kierownika
 - płk prof. dr Andrzej MADEJSKI - ASG WP
 - główny autor
 - płk doc.dr Longin MUCHA - ASG WP
 - płk doc.dr Henryk NOWAK - WAM
 - płk doc.dr hab. Mieczysław SIDOR - WAP
 - płk prof.dr hab. Edward WŁODARCZYK-WAT

WARSZAWA

GRUDZIEŃ

1976 r.

SPIS TRESCI

	Str.
1. Informacja wprowadzająca	3
2. System nauk wojennych oraz proponowany wykaz specjalności doktorów habilitowanych nauk wojskowych ..	7
3. Uzasadnienie propozycji	20
4. Rejestr i charakterystyka odmiennych poglądów	39
5. Problematyka wymagająca dalszych studiów i dociekań	42

ZALACZNIKI:

1. Wyciąg z protokołu posiedzenia Zespołu MON 19.06.1975 r.
2. Nomenklatura specjalności naukowych /obowiązująca aktualnie w PRL/.
3. Nomenklatura specjalności naukowej RWPG.
4. Skrót sprawozdania z konsultacji w Sztabie Generalnym i ASG Sił Zbrojnych ZSRR 6-9.7.1976 r.

1. INFORMACJA WPROWADZAJĄCA

Z uwagi na niespotykany dotychczas rozwój nauki wystąpiła pilna potrzeba uporządkowania ogółu wiedzy o wojnie i wojsku oraz właściwego ukierunkowania badań w tym zakresie. Nie jest to zjawisko występujące jedynie w naszych siłach zbrojnych.

Wobec intensyfikacji badań naukowych, a co za tym idzie rozrastania się zasobu wiedzy, charakterystyczna jest dążność do budowy systemów pojęć ujmujących w określone ramy ogół naukowych poczyniń. Brak takiej systematyki w naukach zajmujących się wojną i jej podstawowym elementem walką zbrojną: po pierwsze - nie sprzyja ich rozwojowi zarówno w środowisku wojskowym, jak i cywilnym; po drugie - uniemożliwia nadanie odpowiedniej rangi omawianym naukom w całym systemie nauki; a po trzecie - hamuje prowadzenie w wojsku racjonalnej polityki naukowej.

Prace nad wymienionymi zagadnieniami zapoczątkowane zostały w r. 1974 przez Sekretariat Rady Wyższego Szkolnictwa Wojskowego. Dla realizacji tego wysoce złożonego zadania, niezbędne jest jednak zaangażowanie stosunkowo dużej grupy specjalistów, stąd też dalsze badania zostały decyzją Ministra Obrony Narodowej w lutym 1975 r. powierzone Akademii Sztabu Generalnego WP. Wstępny projekt "klasyfikacji"^{x/} omówiony na sesji naukowej Katedry Strategii ASG WP w dniu 19 czerwca 1975r. został rozpatrzony na posiedzeniu Zespołu MON.

Minister Obrony Narodowej w toku obrad Zespołu zalecił:

- opracowanie przez ASG we współpracy z Sekretariatem RWSzW ostatecznej wersji klasyfikacji w terminie do połowy 1976 r., a następnie rozpatrzenie jej na posiedzeniu Kolegium Komendantów Akademii Wojskowych;

- uzgodnienie z Ministerstwem Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki sposobu włączania nauki wojennej do "Nomenklatury specjalności naukowych" oraz ujęcia w "Klasyfikacji" wojskowych nauk technicznych, zgodnie z potrzebami Sił Zbrojnych;

x/ Słowo "klasyfikacja" użyte jest umownie, w sensie odpowiadającym raczej "typologii". -/Z. ZIEMBINSKI. "Logika formalna" P.N 1970 r., s.270; WEP t.11 s.755/. Z uwagi na rygorystyczne wymagania odnośnie do pojęcia "klasyfikacji" autorzy sądzą, iż terminem właściwym jest "systematyka".

- skonsultowanie projektu klasyfikacji w Armii Radzieckiej, a następnie uzgodnienia go z zainteresowanymi instytucjami centralnymi oraz akademiami, instytutami i WSO resortu obrony narodowej^{x/}.

Kolejna wersja klasyfikacji, opracowana zgodnie z zaleceniami zespołu przekazanymi w trybie roboczym przez Gabinet MON oraz uzgodniona z WAP, WAT i IKP WAM, została wraz z ankietą przesłana do uczelni, instytutów badawczych, dowództw oraz szefostw rodzajów wojsk. Na 70 rozesłanych projektów ASG WP otrzymała 40 odpowiedzi. Wyniki ankiety były przedmiotem obrad zespołu autorskiego z udziałem przedstawicieli Zespołu Naukowego Sztabu Generalnego WP i komendy ASG WP.

W lutym 1976 r. w rezultacie wstępnych rozmów z przedstawicielami MNSzWiT /departament kadr naukowych - dyr.dr J.KORNA-CKI/ ustalono, że:

- MNSzWiT przystąpi do opracowania skorygowanej wersji systematyki nauk /dotychczasowa oficjalnie obowiązująca w skali ogólnokrajowej "Nomenklatura Specjalności Naukowych" z 1974r. w niedalekiej przyszłości prawdopodobnie straci więc rangę dokumentu wiążącego/;^{xx/}

- w nowej wersji nomenklatury "nauki wojskowe" mogą być wyodrębnione w samodzielną grupę nauk. Pozostałe specjalności nauk wojennych, nazwane umownie ogólnobronnymi, należałoby włączyć do odpowiednich grup nauk "niewojskowych".

4 maja 1976 r. poprawiona wersja projektu klasyfikacji była przedmiotem obrad sympozjum Katedry Strategii ASG WP.

Planowana na marzec 1976 r. konsultacja w Armii Radzieckiej została przesunięta na lipiec, co pociągnęło za sobą opóźnienie całości prac. Rezultaty konsultacji^{xxx/} wska-

x/ Odpis wyciągu z protokołu posiedzenia Zespołu MON - załącznik nr 1.

xx/W załącznikach /nr 2 i 3/ przedstawiono "Nomenklatury specjalności naukowych" obowiązujące obecnie w PRL i RWPG.

xxx/Szczegółowe dane o treści konsultacji przeprowadzonej w Sztabie Generalnym i ASG Sił Zbrojnych ZSRR w dniach 6-8.VII.1976 r. zawarte są w sprawozdaniu Katedry Strategii ASG WP przesłanym do Sztabu Generalnego WP. Obszerny skrót sprawozdania - załącznik nr 4.

zują na to, że systematyzacja nauk wojennych jest w Armii Radzieckiej /analogicznie jak w naszym kraju/ jeszcze w stadium rozważań i dyskusji. Odbyte rozmowy pozwoliły jednak zorientować się co do kierunku prowadzonych w ZSRR badań.

Kolejna wersja systematyki nauk wojennych uwzględniająca wyniki konsultacji w Armii Radzieckiej, a także dodatkowo konsultacji językowej w Uniwersytecie Warszawskim^{x/}, została poddana analizie krytycznej na posiedzeniu szefów katedr ASG WP /1 września 1976 r./.

Poprawioną wersję wykorzystano do roboczych uzgodnień: z szefem Inspektoratu Szkolenia MON; Szefem Inspektoratu OT; szefem sztabu Wojsk OPK; szefem sztabu Głównego Kwatermistrzostwa /upoważniony płk BLIZNIUK/; zastępcą szefa GZP do spraw szkolnictwa wojskowego; szefem Inspektoratu OC; szefem sztabu służb technicznych MON i szefem sztabu Marynarki Wojennej.

27 września 1976 r. w porozumieniu z dyr.dr J.KORNACKIM - przedstawicielem MNSzWiT, ustalono między innymi, że w "Nomenklaturze Specjalności Naukowych" jako samodzielna grupa nauk /dziedzina nauki/ mogą występować tylko nauki wojskowe. Włączenie wojskowych nauk społecznych /psychologia wojskowa, socjologia wojskowa, pedagogika wojskowa, ekonomika wojskowa itd./ do grupy nauk wojskowych /zamiast do grup nauk humanistycznych, ekonomicznych itd./ budzi w MNSzWiT wątpliwości i opory natury zasadniczej. Istnieje bowiem konieczność przestrzegania rygorów naukoznawstwa. To samo dotyczy wojskowych nauk technicznych, medycznych i przyrodniczych. Nauki te powinny wejść w skład grup nauk /dziedzin nauk/ macierzystych^{xx/} /niewojskowych/ głównie ze względu na wspólność przedmiotu badań i metod badawczych. Mimo to uczelnie wojskowe będą mogły uzyskać prawo

x/ Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego
/dr TIMOSZUK/.

xx/ Humanistycznych, technicznych, medycznych itp. - patrz uzasadnienie propozycji.

nadawania stopnia doktora /doktora habilitowanego/ nauk wojskowych także w specjalnościach zaliczonych do "niewojskowych" grup nauk /dziedzin nauk/ o ile treść i zakres rozprawy doktorskiej /habilitacyjnej/ i względy ogólnego przygotowania doktoranta rozwiązanie takie będą uzasadniać; ustalenia w tej sprawie powinny się znaleźć w nowelizowanych dokumentach prawnych o uprawnieniach w zakresie nadawania stopni naukowych.

Grupa nauk wojskowych w zależności od potrzeb sił zbrojnych może być w "Nomenklaturze" jedynie zasygnalizowana/wymieniona/ lub w pełni rozwinięta, z ewentualnym pominięciem tylko tych specjalności, których umieszczenie w ogólnie dostępnym materiale nie byłoby wskazane /ze względu na tajemnicę wojskową/.

W dniu 16.11.1976 r. proponowana systematyka nauk wojennych i wojskowych została rozpatrzona na posiedzeniu Kolegium Komendantów Akademii Wojskowych. Kolegium zaleciło wniesienie kilku poprawek, zmierzających głównie do uproszczenia treści tabeli systematyzującej oraz udoskonalenia układu przedstawionego materiału.

Przedkładany obecnie projekt systematyki oparty jest o rozwiązania, które zyskały najszersze poparcie. Przedstawiono je w postaci tablic, w których poszczególne dyscypliny i specjalności nauk wojennych i wojskowych zostały odpowiednio zaklasyfikowane.

Uzasadnienie zawartych w tabelach propozycji oraz podstawowych pojęć przedstawiono w kolejnym rozdziale. Następnie przytoczono poglądy odmienne oraz podano problematykę wymagającą dalszych studiów i dociekań. Zdaniem zespołu autorskiego układ taki spełnia warunek zwartości oraz komunikatywności prezentowanych treści.

2. SYSTEM NAUK WOJENNYCH ORAZ PROPONOWANY WYKAZ SPECJALNOŚCI DOKTORÓW HABILITOWANYCH NAUK WOJSKOWYCH^{x/}

Dla określenia systemu nauk, których przedmiotem zainteresowania jest wojna /badana z każdego punktu widzenia, głównie zaś w celu uzyskania podstaw naukowych dla praktycznych poczynąń w dziedzinie przygotowania państwa do odparcia ewentualnej agresji i do skutecznego prowadzenia narzuconej wojny, a także jej zapobiegania/ zespół autorski proponuje nazwę: "nauki wojenne". Ma to być termin zbliżony do rosyjskiego "sistiemia znanii o wojnie"; odpowiadający niemieckiemu "Kriegswissenschaften" oraz serbskiemu "ratna nauka".

Przez nazwę "nauki wojskowe" - w sensie ścisłym /węższym/ - zespół proponuje rozumieć grupę nauk, wyodrębnioną na podstawie powszechnie stosowanego w niej kryterium odrębności przedmiotu badań, celu i ewentualnie metod badawczych. Przedmiotem zainteresowania nauk wojskowych jest walka zbrojna, badana w celu zapewnienia racjonalnych podstaw dla poczynąń praktycznych w dziedzinie jej przygotowania i prowadzenia.

Polski termin "nauki wojskowe" byłby więc odpowiednikiem rosyjskiego "wojennaja nauka", niemieckiego "Militärwissen - schaften", angielskiego "military science", serbskiego "vojna nauka".

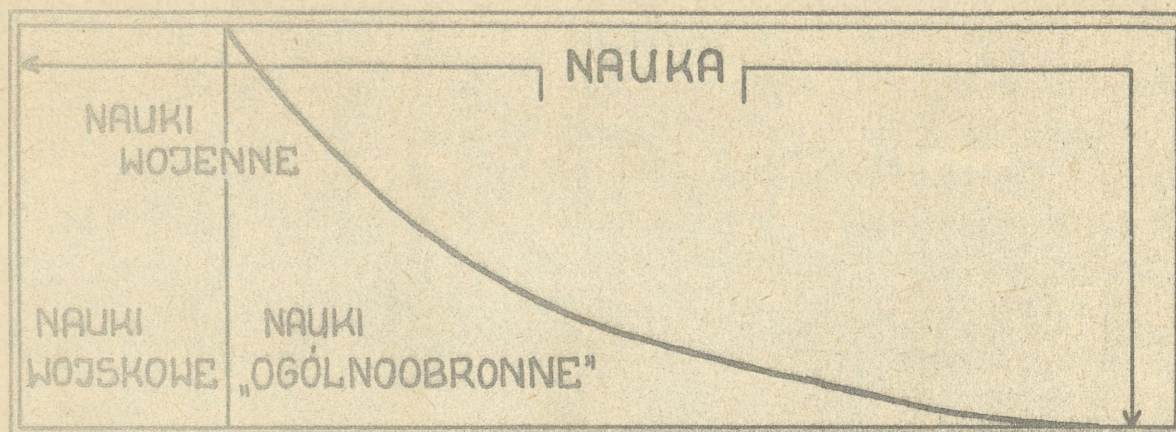
W sensie potocznym /szerszym/ nazwa "nauki wojskowe" może również oznaczać nauki uprawiane dla potrzeb wojska, nauki za osiągnięcia w rozwoju których uzyskać można stopień doktora nauk wojskowych itp.

Tak rozumiane nauki wojskowe wchodzą w zakres nauk wojennych - są ich częścią.

Nauki wojenne, które ze względu na wspólnotę przedmiotu, celu i metod badań są częścią innych grup nauk /np. nauk politycznych i prawnych, nauk humanistycznych, nauk technicznych itp./, można potocznie i skrótowo nazywać naukami "ogólnoobronnymi".

Stosunki między obszarami zainteresowań nauki, nauk wojennych, nauk wojskowych oraz nauk "ogólnoobronnych" schematycznie ilustruje rys. 1.

x/ Uzasadnienie nazewnictwa i rozwiązań systematyzujących w rozdziale 3.

Rys.1

Nauka wojenna - termin dotychczas często stosowany jako synonim rosyjskiego "wojennaja nauka" jest niewłaściwy etymologicznie i semantycznie, powoduje wiele nieporozumień. Proponuje się więc jego usunięcie z oficjalnego, ścisłego słownictwa wojskowego. Może ewentualnie być używany potocznie, ale tylko jako odpowiednik terminu "nauki wojenne", a to ze względu na treść przymiotnika "wojenna".

O ile strategia wojenna jest domeną działalności przede wszystkim kierownictwa politycznego państwa /państw połączonych sojuszem/ i dotyczy problematyki przygotowania i wykorzystania w wojnie wszystkich źródeł siły /ideowo-politycznych, moralnych, dyplomatycznych, ekonomicznych, wojskowych, naukowo-technicznych itp./, o tyle strategia wojskowa jest dziedziną działalności najwyższego kierownictwa wojskowego i dowództw kierujących operacjami na poszczególnych teatrach działań wojennych.

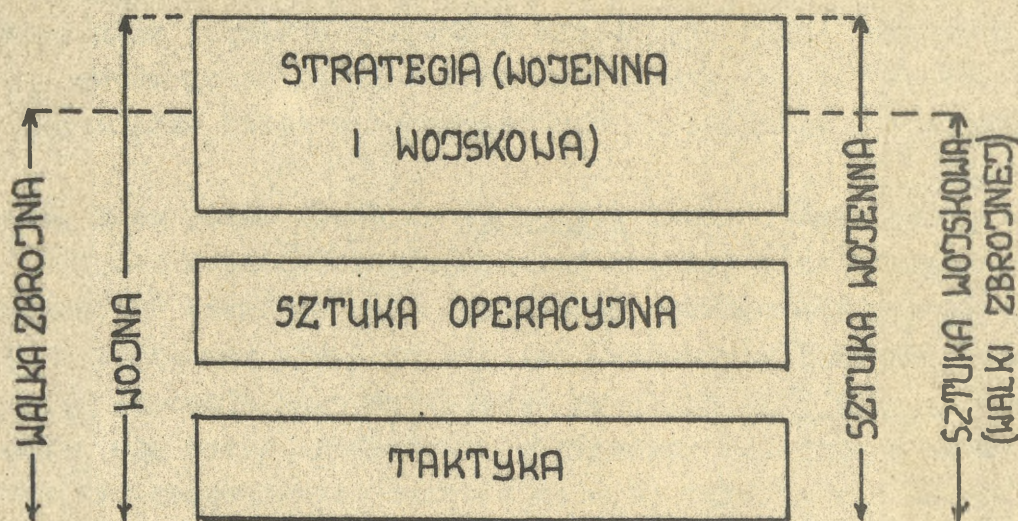
Termin "strategia wojenna" jest w treści zbliżony do angielskiego "great strategy", amerykańskiego "national strategy"; natomiast "strategia wojskowa" to odpowiednik rosyjskiego "wojennaja strategia", a także angielskiego "military strategy".

Z kolei "sztuka wojenna" - to sztuka przygotowania i prowadzenia wojny, we wszystkich przejawach i sferach zastosowania siły dla odniesienia zwycięstwa. Odpowiednikiem rosyjskiego terminu "wojennoje isskustwo" może być natomiast nazwa "sztuka

wojskowa", "militarne aspekty sztuki wojennej", lub "sztuka walki zbrojnej!"

W rozumieniu "Nomenklatury Specjalności Naukowych" sztuka wojenna /a także sztuka wojskowa/ nie jest natomiast nazwą naukowej dyscypliny - to tylko zbiorcza nazwa dla strategii, sztuki operacyjnej i taktyki.

Związki między wojną, walką zbrojną i sztuką wojenną, jej elementami oraz odpowiednio dyscyplinami naukowymi o nich traktującymi pokazuje schematycznie rys.2.

Rys.2

Proponowany system nauk wojennych przedstawiony jest poniżej w formie tabeli składającej się z dwóch zasadniczych części.

Część pierwsza obejmuje zestaw nauk /specjalności/ "ogólnobronnych". Ze względu na ich na ogół wysoce interdyscyplinarny charakter przewidziano w tabeli rubrykę /2/, zawierającą nazwę dyscypliny macierzystej dla danej specjalności naukowej /układ "niewojskowych" grup nauk oraz "niewojskowych" dyscyplin wzięto z dotychczasowej "Nomenklatury Specjalności Naukowych"/.

W rubryce 3 dla lepszego zilustrowania treści /zakresu/ poszczególnych specjalności naukowych, w rozwinięciu szeregu specjalności wymieniono proponowane, wyodrębniające się podspecjal-

ności.

Rubryka 4 zawiera roboczo uzgodnione z MNSzWiT propozycje o nazwach /rodzajów/ stopni naukowych oraz uprawnień wyższych uczelni wojskowych w zakresie nadawania tych stopni.

Część druga tabeli obejmuje nauki wojskowe w ścisłym rozumieniu, które w nowej wersji "Nomenklatury Specjalności Naukowych" MNSzWiT stanowią wyodrębnioną grupę nauk.

Propozycje uprawnień poszczególnych uczelni /instytutów naukowych/ w zakresie nadawania stopni doktora /doktora habilitowanego/ nauk wojskowych są potraktowane wysoce perspektywicznie; ich realizacja uzależniona jest od uzyskania przez WSO uprawnień w tej dziedzinie. Propozycja przyszłych ewentualnych uprawnień WSO i instytutów były uzgodnione tylko z niektórymi zainteresowanymi, a to głównie ze względu na zbyt odległą perspektywę.

Zgodnie z wymaganiami naukoznawstwa w całej tabeli przyjęto zasadę, iż :

- grupa nauk stanowi wyłącznie zbiorczą nazwę nauk pokrewnych ze względu na przedmiot badań, metody badawcze itd.;

- dyscyplina naukowa natomiast, mimo swoistej "nadrzędności" wobec specjalności naukowych, jakie w procesie rozwoju z niej się wyodrębniły, nie jest zbiorczą nazwą tych specjalności, jest sama nauka, zwykle bardziej rozległą od wyodrębniających się z niej specjalności i o wyższym od nich stopniu teoretycznego uogólnienia, mającą dla "swych" specjalności rangę teorii ogólnej.

Cały zawarty w tabeli zbiór dyscyplin, specjalności i podspecjalności naukowych jest zbiorem otwartym, może i powinien w miarę rozwoju warunków, potrzeb i możliwości ulegać zmianom, a przede wszystkim być uzupełniany.

2.1. Nauki /specjalności/ "ogólnobronne"

Grupy nauk	Macierzysta dyscyplina ogólna	Specjalność wchodząca w zakres nauk wojennych	Nazwa stopnia doktora /dra hab./ nauk i uprawnień wojskowy zakład naukowy
1	2 Naukoznawstwo	3 Naukoznawstwo wojskowe; systematyka nauk wojennych, metodologiczne podstawy nauk wojennych, historia nauk wojennych i inne	4 Wojskowych - ASG, WSMW Politycznych - WAP Humanistycznych - WAP Ekonomicznych - WAP Technicznych - WAT Medycznych - WAM Przyrodniczych - WAM
1. Nauki polityczne i prawne.	Nauki polityczne	Marksistowsko-leninowska nauka o wojnie i wojsku /ogólna teoria wojny/; marksistowsko-leninowska filozofia wojny, prawidłowości i prawa wojny, systematyka wojen, teoria doktryn wojennych itp. Nauka o obronności socjalistycznego państwa: prognostyka obronna, teoria zapobiegania wojnie, teoria rozwoju potencjału obronnego, teoria organizacji, kierowania i funkcjonowania systemu obronnego państwa /koalicji/, teoria mobilizacji i gotowości obronnej państwa /społeczeństwa, gospodarki itd./ i inne Strategia wojenna socjalistycznego państwa /teoria polityki wojennej państwa/	Wojskowych - ASG Politycznych - WAP Wojskowych - ASG Politycznych - WAP
	Nauki prawne	Prawo wojenne i wojskowe: podstawy prawne systemu obrony narodowej, wojskowe prawo karne, międzynarodowe prawo wojenne, historia prawa wojennego i wojskowego i inne.	Wojskowych - ASG Politycznych - WAP Wojskowych - WAP, ASG
2. Nauki humanistycz.	Filozofia Pedagogika Psychologia Socjologia Historia	Etyka wojskowa Pedagogika wojenna i wojskowa: pedagogika obrony narodowej, dydaktyka i metodyka szkolenia OC, teoria wychowania wojskowego, wojskowa dydaktyka i metodyka szkolenia, historia wychowania wojskowego i inne. Psychologia wojenna i wojskowa: psychologiczne podstawy systemu obrony narodowej, psychologia społeczeństwa w wojnie, psychologia walki zbrojnej, psychologia osobowości w warunkach służby wojskowej, psychologia dowodzenia, historia psychologii wojennej i wojskowej i inne. Socjologia wojny i wojska: socjologia społeczeństwa w wojnie, socjologia funkcji wojska w społeczeństwie, socjologia wojska, historia socjologii wojny i wojska i inne. Historia wojenna i wojskowa: powszechna i polska, a także wojen, wojskowości, sztuki wojennej.	Humanistycznych - WAP Humanistycznych - WAP Wojskowych - ASG, WSMW WSO Humanistycznych - WAP Wojskowych - WAP Humanistycznych - WAP
3 Nauki ekonomiczne	Nauki ekonomiczne	Ekonomika wojenna /obrony/: teoria potencjału obronno-gospodarczego, teoria mobilizacji gospodarczej, teoria funkcjonowania systemu gospodarki wojennej i inne.	Humanistycznych - WAP, WTH Wojskowych - ASG, WSMW, WSO Ekonomicznych - WAP

1	2	3	4
4. Nauki matematyczne.	Nauki fizyczne Geofizyka	Ekonomika wojskowa: teoria kierowania gospodarką wojskową, wojskowa ekonomika szkolenia, wojskowa ekonomika zaopatrywania, wojskowa ekonomika eksploatacji, wojskowa ekonomika transportu, finanse wojska i inne. Wojskowa fizyka techniczna Geofizyka wojenna i wojskowa /szczególnie w zakresie wykorzystania osiągnięć sejsmologii, magnetologii, geodynamiki, hydro i oceanologii, hydro i meteorologii dynamicznej lotniczej i morskiej, klimatologii itp. dla obronnych celów wojennych/ Ochrona przed skażeniami /ludności, wojsk, zwierząt, żywności, wody itp./ Techniczne środki bojowe	Ekonomicznych - WAP Technicznych - WAT
5. Nauki chemiczne	Nauki chemiczne	Techniczne środki bojowe	Technicznych - WAT, WICAIR Technicznych - WAT, WICAIR
6. Nauki przyrodnicze	Geografia	Geografia wojenna i wojskowa Topografia i hydrografia wojskowa	Wojskowych - ASG, WSNW, WSO Wojskowych - ASG, WSNW, WSO
7. Nauki techniczne	Geologia	Geologia wojenna /szczególnie geotektonika i wulkanologia/	Przyrodniczych - WAM, WIHIE
	Biologia	Biologia wojenna i wojskowa /broń biologiczna i środki ochrony/	Przyrodniczych - WAM, WIHIE
	Biofizyka i biochemia	Biofizyka wojenna i wojskowa Biochemia wojenna i wojskowa	Przyrodniczych - WAM, WIHIE Przyrodniczych - WAM, WIHIE
	Architektura	Obronne planowanie przestrzenne	Technicznych - WAT Wojskowych ASG, WAT
	Budownictwo	Budownictwo wojenne i wojskowe	Technicznych - WAT, WSWINZ.
	Elektryka	Wojskowe systemy elektroniczne i hydroakustyczne	Technicznych - WAT, WSNW, WSO, WITU, WIZ
	Geodezja i kartografia	Laserowa technika wojskowa Eksploatacja wojskowych urządzeń elektronicznych	Technicznych - WAT Technicznych - WAT, WITU, WIZ, ITWL
Mechanika	Geodezja i kartografia	Geodezja i kartografia wojskowa	Technicznych - WAT
	Mechanika	Wojskowe urządzenia mechaniczne na pojazdach lądowych	Technicznych - WAT, WITP1S, WITINZ.
		Samoloty i śmigłowce bojowe: sprzęt	Technicznych - WAT, ITWL
		Uzbrojenie /klasyczne, raketowe i inne/	Technicznych - WAT, WSNW, WITU, WITINZ.
		Okrety wojenne: kadłub, pędniki, mechanizmy/	Technicznych - WAT, WSNW
Cybernetyka		Eksploatacja wojskowych urządzeń mechanicznych	Wojskowych - WAT, WSNW, WSO Technicznych - WAT, WITechniczne
		Wojskowe systemy komputerowe	Technicznych - WAT
		Systemy eksploatacji wojskowej ETO Systemy zabezpieczenia materiałowego i technicznego szkolenia i działań bojowych	Technicznych - WAT Wojskowych - WAT Technicznych - WAT

1	2	3	4
9. Nauki medyczne	Nawigacja	Nawigacja wojskowa /lotnicza, morska, kosmiczna/	Technicznych - WAT Wojskowych - ASG, WSMW, WOSWL
	Biologia	Biologia wojenna i wojskowa	Medycznych - WAM, WIHIE
	Biochemia i biofizyka	Biochemia i biofizyka wojenna i wojskowa	Medycznych - WAM, WIHIE
	Higiena, epidemiologia, ochrona zdrowia	Wojskowa medycyna zapobiegawcza: epidemiologia wojskowa, higiena wojskowa, fizjologia pracy w wojsku	Medycznych - WAM, WIHIE
		Ochrona radiologiczna i toksykologia wojskowa	Medycznych - WAM, WIHIE
	Choroby wewnętrzne	Organizacja ochrony zdrowia wojsk, organizacja wojennej służby zdrowia	Medycznych - WAM
	Chirurgia	Interna polowa	Medycznych - WAM
	Farmacja	Chirurgia polowa	Medycznych - WAM
	Medycyna lotnicza i morska	Farmacja wojskowa	Medycznych - WAM
	Wychowanie fizyczne	Wojskowa medycyna lotnicza i morska	Medycznych - WAM, WIHL
		Wychowanie fizyczne i sport w wojsku	Medycznych - WAM, WIHIE

2.2. Grupa / dziedzina / nauk wojskowych

Grupa nauk	Dyscyplina	Specjalność	Wojtkowe zakłady naukowe uprawnione do nadawania stopnia doktora / dra hab. / nauk wojskowych
11. Nauki wojskowe	2	3	4
Ogólna teoria nauk wojskowych / walki zbrojnej /		Metodologia ogólna nauk wojskowych	ASG, WSMW, WSO
Strategia wojskowa		Prognozyka wojskowa	ASG, WAP, WSMW, WSO
Sztuka operacyjna		Statystyka wojskowa	ASG, WAP, WSO
		Teoria operacji strategicznych	ASG
		Sztuka operacyjna wojsk lądowych	ASG
		Sztuka operacyjna wojsk lotniczych	ASG
		Sztuka operacyjna wojsk OPK	ASG
		Sztuka operacyjna marynarki wojennej	WSMW, ASG
Taktyka		Taktyka ogólna wojsk lądowych	ASG, WSOWZ, WSOWP
		Taktyka ogólna wojsk lotniczych	ASG, WSOWL
		Taktyka ogólna wojsk OPK	ASG, WSOWL, WSOWOPL
		Taktyka ogólna marynarki wojennej	WSMW
Piechota, wojska zmech., panc. i desantowe		Taktyka ogólna piechoty, wojsk zmech., panc. i desantowych	ASG, WSMW, WSOWZ, WSOWP
		Teoria walki partyzanckiej i przeciwpartyzanckiej	ASG, WSOWZ
		Teoria organizacji piechoty, wojsk zmech., panc. i desantowych	ASG, WSKW, WSOWZ, WSOWP
		Teoria dowodzenia	ASG, WSMW, WSOWZ, WSOWP
		Teoria uzbrojenia piechoty, wojsk zmech., panc. i desantowych	ASG, WSMW, WSOWZ, WSOWP
		Teoria strzelania	WSOWZ, WSOWP
		Eksploatacja uzbrojenia i sprzętu	ASG, WSOWZ, WSOWP
Wojska rakietowe i artyleria		Użycie i działanie wojsk rakietowych i artylerii	ASG, WSOWRIArt.
		Teoria organizacji wojsk rakietowych i artylerii	ASG, WSOWRIArt.
		Teoria dowodzenia / zarządzania /	ASG, WSOWRIArt.
		Teoria uzbrojenia wojsk rakietowych i artylerii	ASG, WSOWRIArt.
		Teoria strzelania	ASG, WSOWRIArt.
		Eksploatacja uzbrojenia i sprzętu	ASG, WSOWRIArt.
Wojska inżynieryjne		Użycie i działanie wojsk inżynieryjnych	ASG, WSMW, WSOWI
		Organizacja prac inżynieryjnych w walce i operacji	ASG, WSMW, WSOWI
		Teoria organizacji wojsk inżynieryjnych	ASG, WSMW, WSOWI

1	2	3	4
	Teoria dowodzenia /zarządzania/ Teoria uzbrojenia i wyposażenia		ASG, WSMW, WSOWI ASG, WSMW, WSOWI ASG, WSMW, WSOWI
	Eksploatacja sprzętu inżynierskiego		ASG, WSOHL
	Organizacja łączności wojskowej		ASG, WSOHL
	Wojskowy sprzęt łączności, eksploatacja systemów łączności		ASG, WSOHL
	Organizacja wojsk łączności		ASG, WSOHL
	Użycie i działanie wojsk chemicznych		ASG, WSOHL
	Ochrona przed skażeniami i środkami zapalającymi		ASG, WSOHL
	Teoria uzbrojenia chemicznego i użycia bojowych środków chemicznych - dymów, środków zapalających i trujących /broń chemiczna i użycie bojowych środków chem./		ASG, WSMW, WSOHLChem, WSO ASG, WSMW, WSOHLChem, WSOHL Art. WSOHL
	Teoria organizacji wojsk chemicznych		ASG, WSOHLChem
	Teoria dowodzenia /zarządzania/		ASG, WSOHLChem
	Eksploatacja sprzętu chemicznego		ASG, WSOHLChem
	Organizacja tyłów		ASG, WSOHL
	Organizacja zaopatrywania		ASG, WAT, WSOHL
	Organizacja obsługi technicznej, eksploatacji i remontów		ASG, WAT, WSOHL
	Organizacja obsługi medycznej		WAM, ASG, WSOHL
	Komunikacja wojskowa		ASG, WSOHL, WSOHL
	Teoria dowodzenia /zarządzania/		ASG, WSOHL
	Użycie i działanie lotnictwa wojskowego		ASG, WSOHL
	Teoria organizacji wojsk lotniczych		ASG, WSOHL
	Teoria dowodzenia		ASG, WSOHL
	Teoria uzbrojenia wojsk lotniczych		ASG, WSOHL
	Teoria strzelania powietrznego i bombardowania		ASG, WSOHL
	Eksploatacja sprzętu i uzbrojenia		ASG, WSOHL
	Użycie i działanie wojsk OPK		ASG, WSOHL, WSOHL
	Użycie i działanie wojsk OPL		ASG, WSOHL
	Powszechna OPL wojsk		ASG, WSOHL
	Wojska lotnicze		
	Wojska łączności		
	Wojska chemiczne		
	Zaopatrywanie i obsługa wojsk		
	Obrona powietrzna		

1	2	3	4
		Teoria organizacji wojsk OPK i wojsk OPL	ASG, WSO, WOP, WSO, WL
		Teoria dowodzenia / zarządzania/	ASG, WSO, WOP
		Teoria uzbrojenia wojsk OPK i wojsk OPL	ASG, WSO, WL, WSO, WOP, WSO, WRT
		Teoria strzelania i kierowania ogniem przeciwlotniczym	ASG, WSO, WOP
		Eksploatacja uzbrojenia i sprzętu	ASG, WSO, WOP, WSO, WRT
	Siły morskie	Użycie i działania sił zbrojnych na morzu i na morskich TDW	ASG, WSMW
		Teoria organizacji sił morskich	WSMW
		Teoria dowodzenia siłami morskimi i kombinowanymi operacjami	ASG, WSMW
		Teoria uzbrojenia i wyposażenia sił morskich	WSMW
		Teoria strzelania morskich i użycia broni podwodnej	WSMW
		Teoria eksploatacji okrętów, uzbrojenia morskigo i sprzętu marynarki wojennej	WSMW
	Rozpoznanie	Użycie i działania rozpoznania w walce i operacji	ASG, WSMW, WSO
		Metodologia oceny informacji rozpoznawczych	ASG, WSMW, WSO
		Teoria organizacji sił rozpoznania wojskowego	ASG, WSMW, WSO
		Teoria dowodzenia / zarządzania/ rozpoznaniem	ASG, WSMW, WSO
		Teoria uzbrojenia i wyposażenia sił rozpoznania wojskowego	ASG, WSMW, WSO
	Walka radioelektro- niczna		ASG
	Walka egzogeniczna i w kosmosie		ASG
	Walka ekologiczna		ASG
	Dowodzenie	Procesy informacyjne w dowodzeniu	ASG, WSMW, WSO
		Wojskowe systemy kierowania	ASG, WSMW, WSO
		Służba sztabów	ASG, WSMW, WSO
		Teoria podejmowania decyzji	ASG, WSMW, WSO
		Techniczne środki dowodzenia	ASG, WSMW, WSO
		Uzbrojenie	ASG, WSMW, WSO
		Struktury organizacyjne sił zbrojnych	ASG, WSMW, WSO

1			4
2	Organizacja sił zbrojnych	Mobilizacja i gotowość bojowa wojsk	ASG, WSMW, WSO
		Organizacja procesu przeszkabiania wojsk	ASG, WSMW, WSO
	Obrona cywilna	Wojskowa polityka kadrowa	ASG, WSMW, WSO
		Sztuka operacyjna OC	ASG
		Taktyka sił OC	ASG
		Ochrona ludności	ASG
		Organizacji sił i systemów obrony cywilnej	ASG
		Kierowanie i dowodzenie OC	ASG
		Teoria wyposażenia i zaopatrywania OC	ASG, WSOSK

Spośród wszystkich nauk wojennych i wojskowych ujętych w tabeli perspektywicznie, proponuje się w znowelizowanych dokumentach prawnych wymienić jako specjalności doktorów habilitowanych nauk wojskowych tylko następujące:

Lp	Nazwa specjalności dr.hab.n.w.	Uczelnia
1	2	3
1	Naukoznawstwo wojskowe	ASG, WSMW
2	Nauka o obronności socjalistycznego państwa	ASG
3	Praca partyjno-polityczna w wojsku	WAP, ASG
4	Pedagogika wojenna i wojskowa	ASG, WSMW
5	Psychologia wojenna i wojskowa	WAP
6	Historia wojenna i wojskowa	ASG, WSMW
7	Geografia wojenna	ASG, WSMW
8	Topografia i hydrografia wojskowa	ASG, WSMW
9	Obronne planowanie przestrzenne	ASG, WAT
10	Eksploatacja wojskowych urządzeń elektronicznych	WAT, WSMW
11	Eksploatacja wojskowych urządzeń mechanicznych	WAT, WSMW
12	Systemy zabezpieczenia materiałowego i technicznego szkolenia i działań bojowych	WAT
13	Nawigacja wojskowa /lotnicza, morska, kosmiczna/	WSMW, ASG
14	Ogólna teoria nauk wojskowych /walki zbrojnej/	ASG, WAP, WSMW
15	Strategia wojskowa	ASG
16	Sztuka operacyjna	ASG, WSMW
17	Taktyka	ASG, WSMW
18	Piechota; wojska z mech., panc i desantowe	ASG
19	Wojska raketowe i artyleria	ASG
20	Wojska inżynieryjne	ASG
21	Wojska łączności	ASG
22	Wojska chemiczne	ASG
23	Zaopatrywanie i obsługa wojsk	ASG, WAT, WAM, WSMW
24	Wojska lotnicze	ASG
25	Obrona powietrzna	ASG
26	Siły morskie	WSMW, ASG
27	Rozpoznanie	ASG, WSMW
28	Walka radioelektroniczna	ASG, WSMW

1	2	3
29	Walka egzogeniczna i w kosmosie	ASG
30	Dowodzenie	ASG, WSMO
31	Organizacja sił zbrojnych	ASG, WSMW
32	Uzbrojenie	ASG, WSMW
33	Obrona cywilna	ASG

Przedstawiając pełen /choć otwarty/ zestaw nauk wojennych oraz wykaz specjalności doktorów habilitowanych nauk wojskowych zespół autorski proponuje:

1. Wystąpić do MNSzWiT z wnioskiem o:

- włączenie nauk "ogólnobronnych" do właściwych /ze względu na wspólność przedmiotu badań, punkt widzenia i stosowane metody badawcze/ grup nauk /dyscyplin naukowych/, a grupy nauk wojskowych do nowej "Nomenklatury Specjalności Naukowych"^{x/};

- znowelizowanie przepisów o uprawnieniach wyższych uczelni cywilnych i wojskowych do nadawania stopni naukowych w zakresie nauk politycznych, humanistycznych, matematyczno-fizycznych, przyrodniczych, technicznych i medycznych;

- wprowadzenie przepisów, zapewniających intensyfikację rozwoju nauk interdyscyplinarnych /stykowych/, zachęcających do wysiłków w zakresie tych nauk, ułatwiających realizację i wdrożenie uzyskanych rezultatów; czynnikiem dopingującym mogłoby być uelastycznienie rygorów, ustalające iż nauki nowe, powstające na styku /a także nowe interdyscyplinarne tematy naukowe/ mogą być podejmowane i realizowane /przyjmowane/ w uczelniach /instytucjach/ uprawiających nauki "sąsiednie", najbliższe nowej, powstającej nauce lub tematowi naukowemu; decyzja w tej sprawie powinna należeć do właściwej rady naukowej i podlegać akceptacji właściwego ministra.

2. Znowelizować przepisy dotyczące uprawnień uczelni wojskowych w zakresie nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego nauk wojskowych.

3. Spowodować powołanie w ramach CKK ds. kadr naukowych przy

x/ W razie zastosowania w nowej wersji nomenklatury odmiennego systemu strukturalnego, nazewnictwa, numeracji indeksowych itd.
- wnieść do proponowanego układu nauk wojennych i wykazu specjalności doktora hab. nauk wojskowych niezbędne poprawki i uzupełnienia.

Prezesa Rady Ministrów sekcji nauk wojskowych i wprowadzenie trybu nadawania stopni, stanowisk i tytułów naukowych w zakresie tych nauk zgodnego z ogólnie obowiązującą procedurą. Sądzymy, że rozwiązanie to podniesie rangę nauk wojskowych, a ponadto będzie korespondowało ze stosowanym obecnie w ZSRR. Z drugiej jednak strony spowoduje powołanie dodatkowego organu doradczego Ministra Obrony Narodowej.

4. Nowe terminy i pojęcia /oraz nową treść starych terminów i pojęć/ wprowadzić do użytku w siłach zbrojnych oficjalnym komunikatem właściwej komisji Sztabu Generalnego WP.

5. Upoważnić zespół powołany dla opracowania niniejszej klasyfikacji do kontynuowania badań nad systematyką nauk wojennych i wojskowych zarówno ze względu na konieczność ciągłego jej udoskonalania i uaktualniania, jak i ze względu na potrzeby polityki naukowej.

3. UZASADNIENIE PROPOZYCJI

Na podstawie przebiegu wstępnych badań przyjęto, iż celem niniejszej klasyfikacji /systematyki/ jest:

- po pierwsze - zapoczątkowanie prac z zakresu naukoznawstwa wojskowego przez zbudowanie podstawowego systemu pojęć niezbędnych dla dalszego rozwijania badań;

po drugie - stworzenie podstaw dla usprawniania polityki naukowej.

W efekcie końcowym chodzi o zapewnienie lepszych warunków dla rozwoju nauk szczególnie ważnych z punktu widzenia obronności oraz dla coraz pełniejszego oparcia zarówno wiedzy, jak i treści szkolenia w tej dziedzinie na naukowych podstawach. Przygotowanie materiału do modyfikacji przepisów regulujących prawa i obowiązki wojskowych uczelni i instytutów naukowo-badawczych w zakresie nadawania stopni i tytułów naukowych jest więc tylko celem pośrednim i ośiątkowym.

Wśród wymagań, jakim powinna odpowiadać systematyka nauk wojennych, uwzględniono przede wszystkim: aktualne i perspektywiczne potrzeby kraju w zakresie obronności; generalne ustalenia obowiązujące w Polsce systematyki nauk, a także "Nomenklatury" RWPG; podstawowe rygory i nakazy naukoznawstwa i logiki formalnej; wymagania i właściwości języka polskiego, jego semantyki i etymologii poszczególnych nazw; poglądy sojuszników na istotę i strukturę nauk badających wojnę i walkę zbrojną; zwyczaje,

rozwiązania instytucjonalne, tendencje rozwojowe itd., oraz realne możliwości nauki polskiej, a głównie nauk wojennych.

Ponieważ jednak wymagania te w wielu punktach są ze sobą sprzeczne przyjęto, iż całkowicie powinno być uwzględnione tylko pierwsze z nich - potrzeby kraju w zakresie obronności, a możliwie najpełniej - kolejno: potrzeba spójności z obowiązującą w kraju nomenklaturą; łatwość porozumiewania się z sojusznikami; wymagania naukoznawstwa, logiki i właściwości języka polskiego. Aktualne możliwości nauki polskiej, głównie ze względu na brak odpowiedniej jakości specjalistów, powinny być natomiast uwzględniane w zakresie rzeczywiście koniecznym, na tyle, na ile nie pociągnie to za sobą praktycznego przekreślenia wymagań ważniejszych.

Założono też, że zadania wypływające z systematyki powinny mieć charakter przyszłościowy, a zatem - system nauk wojennych zdecydowanie powinien być uznawany jako stale zmieniający się, będący w stanie ciągłego rozwoju.

x

Przystępując do budowy systemu niezbędnych pojęć musiano w pierwszym rzędzie szereg z nich wyjaśnić, część już istniejących skorygować, a część usunąć, wprowadzając na ich miejsce nowe.

Rozpoczęto od wyjaśnienia takich podstawowych pojęć, jak: nauka w ogóle oraz kryteria naukowości, stanowiących punkt wyjścia dla określenia dalszych, dotyczących nauk wojennych i wojskowych.

W wyniku przeprowadzonych dociekań ustalono, że dotychczas nie istnieje jednoznaczne określenie pojęcia nauki i że wciąż brak jest w tej kwestii pełnej zgodności poglądów. Odrzucając monistyczną koncepcję nauki^{x/} należy przyjąć, iż słowo to ma wiele, aczkolwiek pokrewnych znaczeń. W sensie dydaktycznym - oznacza czynność uczenia się lub nauczania; w sensie instytucjonalnym - jest dyscypliną wykładaną w szkołach i uprawianą w zakładach naukowych /instytutach, uczelniach itp./; w sensie treści-

x/ Koncepcja nauki, przyjmująca tylko jeden, obowiązujący w naukach ścisłych model poznania naukowego.

wym - to wytwór działalności naukowo-badawczej w postaci systemu należycie uzasadnionych twierdzeń i hipotez, zawierających możliwie adekwatną w danej fazie rozwoju poznania naukowego i praktyki społecznej wiedzę o zjawiskach i prawidłowościach określonej dziedziny rzeczywistości, sposobach jej badania i praktycznego przekształcania przez człowieka; w sensie funkcjonalnym - jest ogółem czynności prowadzących do wiedzy, realizowanych zgodnie z metodami zapewniającymi obiektywne, zasadne i uporządkowane poznanie rzeczywistości; w sensie historyczno-socjologicznym - to dziedzina kultury, obejmująca: całość systematycznie uprawianej działalności poznawczej, wytwory tej działalności w postaci systemów wiedzy o rzeczywistości i sposobach jej wykorzystania w interesie społecznym, narzędzia i środki działalności poznawczej, instytucje powołane do prowadzenia działalności naukowej, nauczania, ogłaszania i upowszechniania wyników jej działalności.

Powyższe określenie pojęcia: "nauka" jest nieznacznie zmodyfikowaną, rozszerzoną definicją podaną w Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN^{x/}. Definicja ta - zadaniem autorów najpełniej uwzględnia postulaty marksizmu-leninizmu leżące u podstaw nowoczesnej racjonalności, a mianowicie: ścisłość związków teorii z praktyką; afirmację praktyki jako źródła, ocelu oraz kryterium prawdziwości teorii; połączenie naukowego krytycyzmu i obiektywizmu ze świadomością celów i zaangażowaniem społecznym; aktywny stosunek do badanej i poznawanej rzeczywistości; dążność nie tylko do tego, aby poznać świat, lecz aby go zmienić.

Inne współczesne definicje nauki albo nie odpowiadały ww. postulatom w takim stopniu jak określenie encyklopedyczne, albo były nadmiernie lakoniczne i nie stwarzały dostatecznych podstaw do dalszych rozważań.

Określenie encyklopedyczne zostało jednak - jak była wyżej mowa - poddane pewnej modyfikacji. A mianowicie:

1/ uznano za słuszne pominięcie stwierdzenia, iż naukę uprawiają tylko uczeni wyodrębniający się w osobną kategorię zawodową, bowiem powoduje ono niewłaściwe rozmieszczenie akcentów - na korzyść formalizmu kosztem autentycznych efektów pracy naukowej w służbie praktyki. W rzeczywistości bowiem bywają utytułowani uczeni mało lub zupełnie niewydajni naukowo i ludzie nie posiadający stopni i tytułów naukowych, a przynoszący mimo
x/ WEP t.7, 643.

to nauce prawdziwą sławę /Nie mniej odkryć geograficznych niż uczeni dokonali kupcy, i marynarze. Pierwszą maszynę skonstruował nie uczoney, lecz rzemieślnik - kowal Th. NIEWCOMEN. Nawet WATT z formalno-prawnego punktu widzenia nie był uczonym, lecz inżynierem, a więc przedstawicielem techniki. Wszelkie dowództwa i sztaby prowadzą w zakresie nauk wojskowych - i nie tylko wojskowych - nie mniej intensywne prace badawcze niż uczelnie i instytuty wojskowe/.

2/ rozszerzono również nieco pojęcie działalności naukowej /w porównaniu z ujęciem encyklopedycznym/, włączając w jego zakres sposoby wykorzystania wiedzy w interesie praktyki. W encyklopedii zauważalna jest tendencja do zawężania pojęcia nauki przez ograniczenie jej do działalności badawczej typowej jedynie dla nauk poznawczych /podstawowych/, przez co deprecjacji ulega znaczenie nauk stosowanych, a tym bardziej prac naukowych o charakterze czysto wdrożeniowym oraz prac rozwojowych. Akcentując rangę naukową wyłącznie prac poznawczych stawia się w istocie poza ramami definicji /określenia/ większość nauk technicznych /np. budowa maszyn, budowa samolotów, budowa okrętów, energetyka, radiotechnika, metalurgia, technologia produkcji - przykłady dyscyplin naukowych wzięte z "Nomenklatury Specjalności Naukowych" pracowników naukowych krajów członkowskich RWPG/. Pozornie wydawać by się mogło, że w ten sposób ignoruje się realia życia naukowego. Przykładem może tu być konkurs ogłoszony przez Politechnikę Szczecińską w Życiu Warszawy z 31 maja 1976 r. na stanowiska docentów w takich specjalnościach naukowych, jak: projektowanie dróg żelaznych; ogrzewnictwo i wentylacja; technologia wody i ścieków; projektowanie budynków oświaty i szkolnictwa itd., itp. A więc są to też nauki!

Silniejsze zaakcentowanie w określeniu pojęcia "nauka" jego związków z praktyką jest również uzasadnione dążnością do ujednoczenia poglądów na treść tego pojęcia w skali międzysojuszniczej.

Spośród pozanaukowych form działalności poznawczej człowieka /systemów wiedzy opartych na innych zasadach niż kryterium prawdy; sfery niekontrolowanej refleksji nad prawdą; wiedzy potocznej itd./ wyróżniają naukę kryteria naukowości. Współcześnie należy do nich zaliczyć: 1/ postępowanie badawcze zgodne z metodami naukowymi, tj. takimi, które zapewniają racjonalny dobór,

układ i metodologiczną poprawność czynności i zabiegów; 2/ język, pozwalający ściśle i jednoznacznie formułować wyniki poznania, gwarantujący ich sprawdzialność i konfrontację z poglądami istniejącymi; 3/ usnanie za naukowe tylko takich twierdzeń, które mają dostateczne usasadnienie, pozwalające przyjąć je za pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa; 4/ wewnętrzną niesprzeczność zbioru twierdzeń i ich uporsądkowanie w systemy naukowe; 5/ krytycyzm wobec wszystkich wypowiedzanych tez, postawa ustawicznego sprawdzania, korygowania, rewidowania i rozbudowy istniejących systemów wiedzy naukowej; 6/ twórczy charakter rezultatów pracy naukowej włączanych do już zastanego dorobku.

W toku badań stwierdzono, iż naukowa działalność poznawcza zajmująca się problematyką wojny i walki zbrojnej spełnia wyżej wymienione kryteria naukowości, a więc określenie jej mianem nauki nie może budzić wątpliwości. Wątpliwości takie natomiast budzi obowiązujące dotychczas nazewnictwo, które nie odzwierciedla w pełni lub gorzej, bo wypacza treści oznaczanych przez poszczególne nazwy pojęć.

Terminy: "nauka wojenna" i "nauki wojskowe" stosowane są od lat, często bez wyraźnego ich rozróżnienia, zamiennie, zależnie od doraźnych potrzeb. Zazwyczaj nie zwraca się uwagi na to, że przymiotnik wojenna /wojenny/ pochodzi od słowa wojna, a wojskowa /wojskowy/ od słowa wojsko. Pierwsze z nich jest bezspornie pojęciem szerszym, rozleglejszym. Wojnę prowadzą całe społeczeństwa, narody, klasy społeczne i to wszystkimi dostępnymi środkami. Wojsko jest tylko jednym ze środków, przy pomocy których prowadzi się wojnę. Posługując się środkami walki zbrojnej stanowi istotny czynnik odstraszania potencjalnego agresora. Walka zbrojna z kolei jest co prawda nieodłącznym elementem wojny, zazwyczaj^{x/} przesądzającym - jak dotychczas - o jej wyniku, ale nie jedynym.

x/ Zazwyczaj - bo nie zawsze; np. o rezultatach wojny Algerii z Francją lub wojny Wietnamskiej zdecydowały przede wszystkim czynniki pozamilitarne, co nie oznacza iż walka zbrojna w tych wojnach nie miała istotnego znaczenia.

Tak więc z przesłanek semantycznych i etymologicznych wynika, że nauki zajmujące się wojną powinny nosić miano "nauk wojennych", a nauki badające problematykę walki zbrojnej prowadzonej przez siły zbrojne - wojsko - "nauk wojskowych".

A zatem używanie terminu "nauka wojenna" jako synonimu rosyjskiego "wojennaja nauka" jest błędem i to nie tylko formalnym - bo pociągającym za sobą istotne zniekształcenia merytoryczne. Zdaniem towarzyszy radzieckich^{x/} przedmiotem "wojennoy nauki" nie może być wojna, i to z dwóch względów: po pierwsze dlatego, że byłoby to sprzeczne z istotą i treścią słowa "wojennaja" /które oznacza to samo lub prawie to samo co polskie "wojskowa"/, a po drugie, i przede wszystkim dlatego, że groziłoby wąskim profesjonalizmem - zdominowaniem tej nauki przez wojskowych. To z kolei byłoby już szkodliwe, gdyż stwarzając pozory całkowitego przejścia spraw obrony kraju przez wojsko zwalniałoby niejako inne nauki od obowiązku czynnego uczestnictwa w umacnianiu możliwości obronnych państwa /koalicji/, byłoby oczywistym nonsensem, brzemieniem w skutki^{xx/}.

W języku polskim sprawa wygląda zupełnie odwrotnie /podobnie jak ze słowem "zapomnieć", które w języku rosyjskim jest przeciwieństwem polskiego i oznacza - zapamiętać/. Ponieważ polski termin "nauka wojenna" pochodzi od słowa "wojna", przedmiotem tej nauki nie może być tylko walka zbrojna, i to z tych samych względów: po pierwsze dlatego, iż byłoby to sprzeczne z treścią i istotą słowa "wojenna", obejmującego swoim pojęciowym zakresem problematykę całej wojny, a po drugie, że prowadziłoby również do wąskiego profesjonalizmu, stwarzając przesłanki do mylnej interpretacji rozległości zjawiska wojny i w konsekwencji do

x/ Szczególnie wyraźnie i otwarcie sformułował je gen. lejtn. W. ZIEMSKOW na spotkaniu w Katedrze Strategii ASG /3.06.1976 r/

xx/Są również opinie odmienne. Z treści szeregu prac wynika, że ich autorzy traktują przedmiot "wojennoy nauki" szeroko, zdecydowanie wykraczając poza ramy walki zbrojnej. Charakterystyczne jest też, że wielu autorów formalnie skłaniających się do "wąskiego" rozumienia przedmiotu "wojennoy nauki" w treści rozważań deklaracji tej nie przestrzega, wkraczając stopniowo w problematykę ogólnobronną /wojny w całości/. Zawieszenie "Kommunist Woorużonnyh Sił" nr 12 z 1972 r., s.30.

Wnioski wypływające z faktu, iż przymiotnik "wojenna" pochodzi od słowa wojna, a "wojskowa" od - wojska w całej rozciągłości odnoszą się do terminów: "sztuka wojenna" i "strategia wojenna" /a także do wszystkich innych terminów, w których występują/.

Co do interpretacji obu tych pojęć/sztuka wojenna i strategia wojenna/ istniały dotąd i istnieją w Polsce dwa biegunowo odmienne stanowiska /przy całej gamie stanowisk pośrednich, niezdecydowanych/. Jedno z nich sprowadzało się do "szerokiego" rozumienia tych pojęć, zgodnego z semantyką i etymologią przymiotnika "wojenna", drugie polegało na rozumieniu "wąskim", zgodnym z rosyjską semantyką i etymologią przymiotnika "wojennaja" oraz z treścią prac wielu autorów radzieckich.

"Sztuka wojenna" jako wyrażenie wywodzi się od słów:

a/ sztuka - oznaczającego umiejętność doskonałą tworzenia nowego, opierającą się na wiedzy i doświadczeniu, ale mającą swe dodatkowe źródło w talencie, oraz b/ wojna - oznaczającego zjawisko społeczne nadzwyczaj złożone, wszechogarniające, wymagające zwykle pełnego zaangażowania wszystkich zasobów państwa.

Niegdyś - być może - sztuka wojenna nieomal całkowicie sprowadzała się do spraw wyłącznie wojskowych, a głównie do walki zbrojnej. Taki przynajmniej był pogląd wielu teoretyków wojskowych /szczególnie XVIII-XIX wieku/. Takie z pewnością były też i pozostały pozory, tworzące powierzchowny, zewnętrzny obraz wojny. Pełna i bezwzględna zależność działań zbrojnych od sprawności i ekonomicznej potęgi kraju, a przede wszystkim przemysłu i transportu, wystąpiła ostro w istocie dopiero podczas pierwszej wojny światowej. Ogromna rola nauki dla zbrojnego zwycięstwa wyszła na jaw z całą siłą dopiero w czasie drugiej wojny, a jeszcze silniejsza - jeśli nie wręcz decydująca - stała się obecnie.

Zakres niezbędnych zainteresowań i poczynań praktycznych związanych z przygotowaniem i prowadzeniem wojny, z wojenną i obronną problematyką w ogóle rozrósł się ogromnie i rozrasta w dalszym ciągu w coraz większym tempie, obejmując wciąż nowe horyzonty, nowe źródła siły, nowe - intensywnie wyszukiwane i wykorzystywane - możliwości.

Sztuka wojenna, rozumiana jako sztuka prowadzenia wojny, nie może w tych warunkach ograniczać się do spraw prowadzenia walki zbrojnej. Taka sztuka wojenna byłaby dzisiaj zupełnie nieskuteczna,

błędna, samobójcza. Przeciwnie - musi obejmować wszystkie istotne dziedziny wojennych /obronnych/ przygotowań i wojennej działalności państwa. Musi czerpać z dorobku wszystkich nauk wojną się zajmujących. Zakres współczesnej sztuki wojennej odpowiada więc zakresowi zainteresowań i działalności nauk wojennych. Wojna jest bowiem z jednej strony przedmiotem nauki /nauk wojennych/, a z drugiej strony - dziedziną sztuki.

Ograniczanie treści pojęcia "sztuka wojenna" do problematyki walki zbrojnej odbywa się również kosztem adekwatności merytorycznej oraz zgodności z duchem języka polskiego /wojenna - od słowa wojna, a nie walka/. Zachodzi więc konieczność wprowadzenia nowego terminu. Ponieważ termin: "sztuka wojenna" znakomicie się nada do określenia sztuki wszechstronnego przygotowania i całościowo rozumianego - prowadzenia wojny, najlepszym rozwiązaniem jest nazywać w języku polskim treści, które w języku rosyjskim wyraża termin "wojennoje isskustwo" - "sztuką wojskową" lub "sztuką walki zbrojnej".

Wobec konieczności zastosowania trzyszczeblowej struktury "klasyfikacji" nauki /wymaga tego system stosowany w nomenklaturze/ oraz przestrzegania pewnej gradacji nauk, zarówno "sztuka wojenna", jak i "sztuka wojskowa" mogą być uznane tylko za uogólniającą nazwę pewnego zbioru nauk wojennych /wojskowych/, natomiast nie są ani dziedzinami ani dyscyplinami, ani specjalnościami naukowymi/ w rozumieniu "Nomenklatury"/.

Te same argumenty przemawiają za wprowadzeniem oprócz dotychczas stosowanego pojęcia strategia wojenna nowego terminu: "strategia wojskowa" i rozróżnianiem tej strategii od "strategii wojennej". Określanie jednym terminem całokształtu poczynań politycznego i wojskowego kierownictwa państwa /koalicji/ w zakresie przygotowań wojennych /obronnych/ i kierowania całą wojną oraz poczynań kierownictwa wojskowego i wojskowych dowództw szczebla TDW w zakresie przygotowań i kierowania walką zbrojną - jest rozwiązaniem wysoce niedoskonałym także z innych względów. Powoduje mianowicie konieczność precyzowania za każdym razem o jaką strategię chodzi. Nic też dziwnego, że już w 1926 r. M. TUCHACZEWSKI w jednym z wykładów /wydanych drukiem przez Akademię Wojskową im. M.W. FRUNZE/ proponował utworzenie nowego terminu, który byłby w stanie określić najwyższe sfery strategii -

prowadzenia wojny^{x/}.

W pracach wielu autorów radzieckich oraz w projektach klasyfikacyjnych radzieckich sił zbrojnych na czele wszystkich nauk tworzących zbiór nauk wojskowych /"wojennaja nauka"/ wymienia się "ogólną teorię nauk wojskowych" /"obszczaja teorija wojennoj nauki"/. Celowość wyodrębnienia tej teorii nie budzi zastrzeżeń. Wątpliwość wywołują natomiast propozycje co do jej treści i zakresu zainteresowań. Widoczna jest bowiem tendencja do obejmowania zasięgiem tej dyscypliny kręgu problemów wchodzących w zakres całego szeregu innych nauk zajmujących się wojną, drogą wychwycenia z nich kwestii najogólniejszych. Na przykład: W.ZIEMSKOW w "Wojennej Myśli" nr 8 z 1972 r. charakteryzując zakres zainteresowań i zadań ogólnej teorii stwierdza, że swymi badaniami obejmuje ona: prawa wojny, walki zbrojnej i wynikające z nich zasady; ogólne prawidłowości i zasady "budownictwa" sił zbrojnych, ich przygotowania i kierowania nimi; prawidłowości i tendencje rozwojowe w zakresie techniki wojskowej; ilościowe i jakościowe kryteria efektywności tej techniki; wojskową treść, formy i sposoby prowadzenia wojny oraz ocenę jej charakteru z punktu widzenia wykorzystywanych środków; stosunek między duchowymi i materialnymi środkami prowadzenia wojny; wymagania pod adresem czynników programujących rozwój uzbrojenia i wyposażenia; zagadnienia moralno-politycznego, ekonomicznego, mobilizacyjnego i psychologicznego przygotowania kraju oraz sił zbrojnych do wojny itd. Z kolei M. SMIRNOW w "Wojennej myśli" nr 10 z 1973 r. pisze, że ogólna teoria nauk wojskowych zajmuje się ponadto: określeniem różnych typów uzbrojenia oraz stosunków między środkami obrony i napaści, a także ich wpływu na rozwój form i sposobów prowadzenia wojny i walki zbrojnej; precyzowaniem metod i sposobów utrzymania nad przeciwnikiem przewagi technicznej; rozwiązywaniem problemów wyszkolenia i wychowania wojsk; opracowywaniem politycznych, organizacyjnych i technicznych sposobów stałego utrzymywania gotowości bojowej wojsk; klasyfikowaniem współczesnych wojen; precyzowaniem roli partii i państwa w dziedzinie kierowania przygotowaniem i prowadzeniem wojny; określeniem

x/ "Woprosy strategii i operatiwnogo isskustwa w sowietskich wojennyh trudach". Wyd. Moskwa 1965, s.105.

wymagań współczesnej wojny w zakresie obrony zaplecza /kraju/; rozwiązywaniem problemów obrony cywilnej itd. Nigdzie natomiast nie spotyka się próby sprecyzowania kryteriów doboru problematyki wchodzącej w zakres ogólnej teorii nauk wojskowych. W ten sposób powstaje nie uporządkowane i dość nieokreślone zbiorowisko zagadnień, bez wyraźnie zarysowanych granic, wykraczające zreszta niejednokrotnie daleko poza sprecyzowany wcześniej przedmiot nauk wojskowych - walkę zbrojną. W zbiorowisku tym można jednak wyodrębnić dwie różniące się między sobą grupy problemowe, a mianowicie: zagadnienia z zakresu naukoznawstwa oraz zagadnienia składające się w sumie na coś w rodzaju ogólnej teorii wojny. W tej sytuacji - wobec wymagań naukoznawczych, logicznych i językowych - proponuje się:

- ograniczyć zasięg ogólnej teorii nauk wojskowych do problematyki dotyczącej walki zbrojnej oraz kwestii z zakresu metodologii tych nauk, a także specjalności mających istotne znaczenie usługowe wobec nauk wojskowych i pozostających w bezpośrednim związku z problematyką metodologiczną /prognostyka i statystyka wojskowa/;

- wyodrębnić naukoznawstwo wojskowe jako jedną ze specjalności naukoznawstwa /nie zaś nauk wojskowych, a to ze względu na brak wspólności przedmiotu zainteresowań/;

- włączyć najogólniejsze naukowe problemy wojny, mające rangę najwyższą, w zakres marksistowsko-leninowskiej nauki o wojnie i wojsku jako socjalistycznej ogólnej teorii wojny, a jednocześnie ogólnej teorii nauk wojennych. Uprawianie w kraju socjalistycznym jakiegóż innej ogólnej teorii wojny czy ogólnej teorii nauk wojennych niż marksistowsko-leninowska nauka o wojnie i wojsku nie ma racji bytu. Marksizm-leninizm należy w całości do grupy nauk politycznych. Marksistowsko-leninowską naukę o wojnie i wojsku należy więc także widzieć w tej grupie nauk.

Nauka o obronności socjalistycznego państwa - to specjalność nowa w polskich naukach wojennych. Dotychczas podejmowane z tego zakresu prace naukowe, głównie w centralnych instytucjach MON i częściowo w ASG, miały przeważnie charakter użytkowy. Badania poznawcze, zmierzające do pogłębienia wiedzy o przedmiocie, nie miały należytej rangi. Jednakże zapotrzebowanie na te badania

staje się coraz większe. Traktując sprawę przyszłościowo można już teraz zaproponować wyodrębnienie tej specjalności naukowej, co niewątpliwie wpłynie na sdogonowanie jej rozwoju. Nauka o obronności socjalistycznego państwa w ZSRR została już wyodrębniona jako jedna ze specjalności naukowych wchodzących w skład naukowego komunizmu. A zatem wyodrębnienie jej w Polsce nie wydaje się być związane z nadmiernie dużym ryzykiem.

Ze względu na związki przedmiotowe teorię tę należałoby usytuować w ramach dyscypliny nadrzędnej - nauk politycznych. Zdaniem dyr.dep. kadr naukowych MNSsWiT dr. J. KORNACKIEGO jest to w Polsce odpowiednik naukowego komunizmu /ponieważ w ZSRR "uczenie o obronie socjalistycznego otoczenia" jest jedną z dziedzin naukowego komunizmu - proponowane rozwiązanie jest zbliżone z istniejącym w ZSRR/.

Strategia wojenna zdecydowanie wykraczająca poza ramy walki zbrojnej, jako specjalność naukowa nie mieści się w zakresie nauk wojskowych. Związki przedmiotowe powodują, że należałoby tę naukę zaliczyć do nauk politycznych.

Zaliczenie wojennych i wojskowych specjalności z zakresu nauk humanistycznych i ekonomicznych do nauk "ogólnoobronnych" /a więc niezaliczenie ich do grupy nauk wojskowych/ jest następstwem wspólności przedmiotu badań oraz metod badawczych z wymienionymi naukami niewojskowymi. Sprawa ta na ogół podobnie traktowana jest w opracowaniach radzieckich. Nauki o których mowa, zwane w tych opracowaniach radzieckich naukami "stykowymi" sytuowane są zwykle poza naukami wojskowymi - "na styku" z innymi naukami. W niektórych tylko materiałach /m.in. w projektach systematyki nauk wojskowych opracowywanych w Sztabie Generalnym Armii Radzieckiej/ wymienia się teorię szkolenia i wychowania sił zbrojnych oraz ekonomikę wojskową /i wojenną/, także /po raz drugi/ wśród nauk wojskowych.

Zgodny jest pogląd, że należałoby rozszerzyć zakres zainteresowań wojskowej psychologii i pedagogiki i nazwać je pedagogiką wojenną i wojskową oraz psychologią wojenną i wojskową. Podobnie jak jest to z socjologią /socjologią wojny i wojska/ i jak powinno być z historią /historia nie tylko wojskowa, ale i wojenna/.

Wyodrębnienie wojennych i wojskowych nauk technicznych, fizycznych, chemicznych i przyrodniczych jest sprawą szczególnie trudną. Rzecz w tym mianowicie, że w zakresie tych dziedzin nie ma takich nauk, w osiągnięciach których nie kryłyby się określone możliwości o charakterze wojskowym. Jednakże w większości przypadków /szczególnie w naukach technicznych/ chodzi o stosunkowo szczegółowe już nawet nie specjalności, a wręcz podspecjalności /np. w specjalności "elektrownie" - "elektrownie polowe" itp./.

Dlatego też, dążąc do utrzymania się w rygorach "Nomenklatury Specjalności Naukowych" /układ trzystopniowy/, w tabeli wymieniono tylko nauki o randze specjalności naukowej, co traktuje się jako propozycję dotyczącą rozbudowy dotychczasowego zestawu specjalności w ramach omawianych grup nauk /dziedzin nauki/ i ich dyscyplin.

Geofizyka i geologia wojenna i wojskowa potraktowane zostały przyszłościowo. Dotychczas nie są one w Polsce uprawiane w żadnym wymiarze. Jednakże, jak wynika z doniesień prasy światowej i szeregu publikacji fachowych, możliwości wojennego wyzyskania osiągnięć geofizyki i geologii są znaczne. Podjęcie prac w tym zakresie szczególnie /podobnie jak jest to z bronią jądrową, biologiczną i chemiczną/ z myślą o uzyskaniu skutecznych środków obrony /zapobiegania, przeciwdziałania/ staje się sprawą niecierpiącą zwłoki. Badania nad tą problematyką można oczywiście podjąć bez wyodrębnienia specjalności. Jednakże wyodrębnienie wojennej i wojskowej geofizyki i geologii - zdaniem zespołu autorskiego - powinno sprzyjać zintensyfikowaniu działalności poznawczej. I w tym sensie - choć może jeszcze przedwczesne - jest jednak celowe.

Istotne kłopoty nastręcza usytuowanie specjalności nazwanej "obronne planowanie przestrzenne". Otóż w "Nomenklaturze"... ogólnopolskiej planowanie przestrzenne jest specjalnością z zakresu architektury i wchodzi wraz z nią do grupy nauk technicznych. W tym sensie zostało też "obronne planowanie przestrzenne" ujęte wśród nauk technicznych. Praktyka działalności w tym zakresie /zasadnicze ekspertyzy wykonywane są przez Sztab Generalny, a nie przez instytucje pionu technicznego/ nasuwa myśl, że jest to nauka wybitnie międzydyscyplinarna; a zatem należy przewidy-

wać konieczność jej uprawiania także przez uczelnie o profilu dowódczo-sztabowym.

Kontrowersje może budzić nadanie obronemu planowaniu przestrzennemu rangi specjalności naukowej /specjalnością jest bowiem planowanie przestrzenne ogólne, usytuowane do obronnego nadrzędnie/. Rozwiązanie to można uzasadnić tylko wagą problemu /dotychczas rola przygotowań obronnych w praktyce planowania przestrzennego nie była w dostatecznym stopniu uwzględniana/.

Kontrowersje budzić może również ujęcie w ramy jednej specjalności nauk zajmujących się: samolotami i śmigłowcami oraz osprzętem samolotów i śmigłowców lub okrętami wojennymi oraz techniką okrętową i morską. Zainteresowane dowództwa są przeciwne takim połączeniom - przyjęto jednak w projekcie punkt widzenia Sztabu Służb Technicznych WP i WAT, podobnie jak: zestaw specjalności cybernetycznych. Proponuje się jednak takie rozwiązanie, gdyż jest to punkt widzenia WAT i Sztabu Służb Technicznych, instytucji formalnie rzecz biorąc najbardziej w tej sprawie kompetentnych.

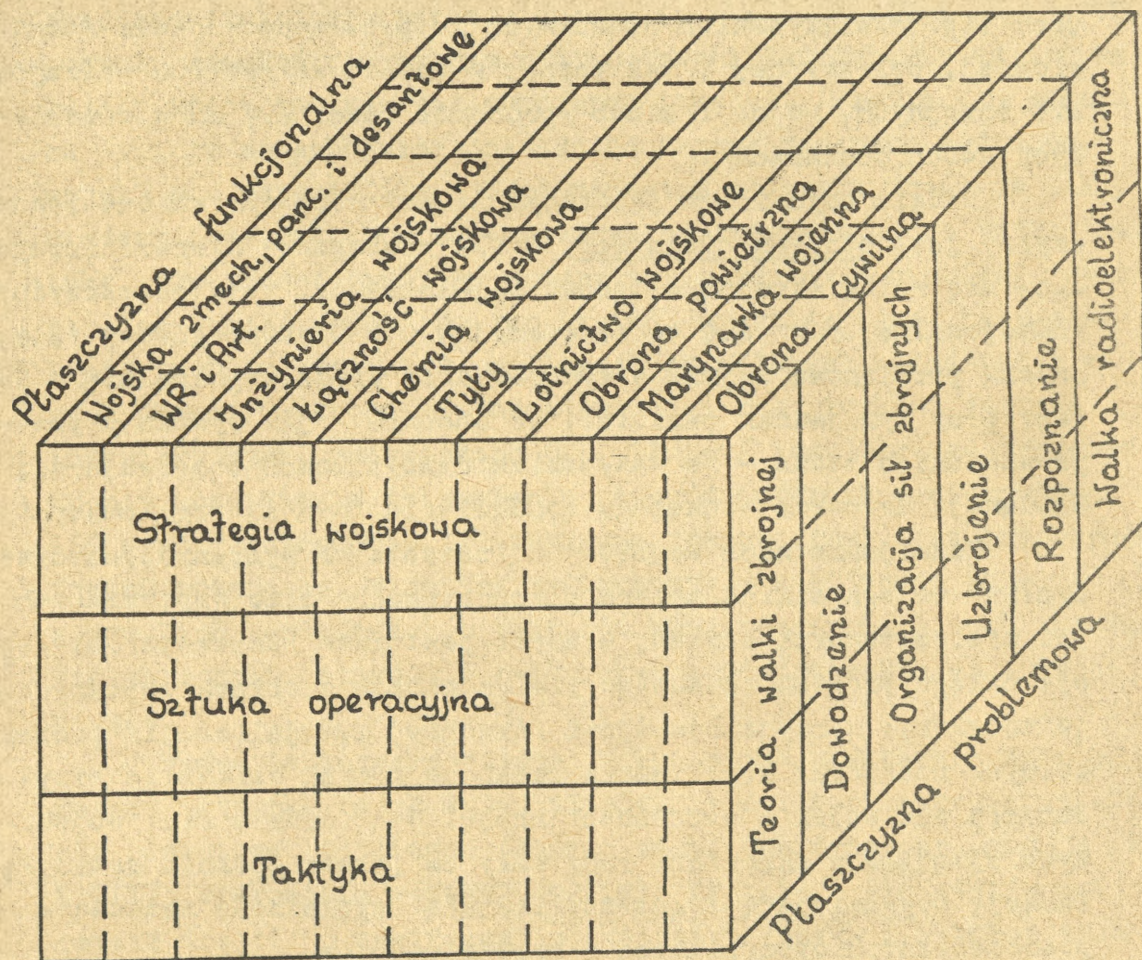
Nawigacja w dotychczasowej "Nomenklaturze..." ogólnopolskiej nie występuje. Uprawiana jest jako nauka prawdopodobnie wyłącznie w WSMW; być może częściowo w cywilnych WSM oraz w WSOWL./dotychczas bez prawa nadawania stopni naukowych/. Intensyfikacja działalności naukowej w tym zakresie wydaje się być niezbędną - stąd propozycje wyodrębnienia tej nauki.

Geografia wojenna, topografia wojskowa i hydrografia mimo ich szczególnych walorów usługowych dla walki zbrojnej i wojska są naukami związanymi ze względu na przedmiot badań z geografiami. Stąd ich usytuowanie wśród nauk przyrodniczych.

Proponowany układ dyscyplin i specjalności naukowych grupy nauk wojskowych zbliżony jest koncepcyjnie do układu rozpatrywanego w projektach Zarządu Naukowego radzieckiego Sztabu Generalnego. Jego zaletą jest pełne uwzględnienie realiów sytuacji istniejącej w siłach zbrojnych w dziedzinie działalności wojskowo-teoretycznej, naukowo-badawczej, wydawniczej. U podstaw tego podziału nauk leży nie tylko odrębność hierarchiczna podejmowanych i rozpatrywanych problemów /strategia, sztuka operacyjna, taktyka/, ale także potrzeby i odrębności funkcjonalne /rodzaje sił zbrojnych, wojsk/ i problemowe.

Tradycyjny podział na strategię wojskową, sztukę operacyjną i taktykę jest współcześnie już niewystarczający. Uzupełnienie tych nauk teorią organizacji sił zbrojnych i teorią dowodzenia również nie wystarcza - są to bowiem zagadnienia w istocie wyrwane z kontekstu, z całości problematyki współczesnej teorii walki zbrojnej.

Jeśli by wyobrazić sobie całą współczesną naukę o walce zbrojnej i siłach zbrojnych /obronnych/ w postaci sześcianu /rys.3/, to można by wyodrębnić co najmniej trzy płaszczyzny tej wiedzy /zbioru nauk szczegółowych/: hierarchiczną /strategia wojskowa, sztuka operacyjna, taktyka/; funkcjonalno-strukturalną /nauki - systemy naukowe - poszczególnych rodzajów sił zbrojnych/; problemową /nauki badające i rozwiązujące główne problemy naukowe/.

Płaszczyzna hierarchiczna.

Rys.3

Wszystkie te przedstawione na rysunku płaszczyzny wzajemnie się przenikają i zazębiają różniąc się aspektem, w jakim badana jest walka zbrojna. Tak więc w płaszczyźnie hierarchicznej będzie nim skala działań /strategiczne, operacyjne, taktyczne/, w płaszczyźnie problemowej problematyka /teoria walki zbrojnej, zabezpieczenie działań, dowodzenie i organizacja sił zbrojnych/, a w płaszczyźnie funkcjonalnej podział funkcji pomiędzy rodzaje sił zbrojnych, wojsk i służb.

Przenikanie i zazębianie się poszczególnych płaszczyzn polega na tym, że zagadnienia właściwe dla każdego z nich splatają się w sposób nierozzerwalny z zagadnieniami z dwóch pozostałych. I tak np. w płaszczyźnie problemowej teoria walki zbrojnej, zabezpieczenie działań, dowodzenie, organizacja sił zbrojnych oraz uzbrojenie - to nauki /dyscypliny naukowe/ zajmujące się rozwiązywaniem właściwych im problemów w skali strategicznej, operacyjnej i taktycznej w ramach wszystkich rodzajów sił zbrojnych, wojsk i służb /podobnie rzecz się ma w pozostałych dwóch obszarach/.

Drugim czynnikiem różniącym między sobą wymienione płaszczyzny jest stopień ogólności. O ile w obszarze hierarchicznym bada się walkę zbrojną w sposób uogólniający, to w płaszczyźnie funkcjonalnej robi się to zazwyczaj w sposób szczegółowy /płaszczyzna problemowa zajmie w tym układzie miejsce pośrednie/. Należy przy tym jednak pamiętać, że obecnie - jak wynika z przeprowadzonych badań - we wszystkich dyscyplinach obserwuje się tendencję do coraz większego uogólniania badanej problematyki.

Rozwijanie nauk wojskowych /wszystkich wymienionych dyscyplin/ we wszystkich trzech płaszczyznach /mimo wspomnianych już wielostronnych styków, a nawet powtórzeń /zapewnia integrację całego procesu naukowego realizowanego w siłach zbrojnych, a jednocześnie sprzyja rozwojowi /wysokiej specjalizacji/ poszczególnych nauk oraz uzyskiwania coraz to nowych osiągnięć przydatnych dla wojsk i obronności kraju. Systematyka nauk wojskowych ujmująca w określone ramy cały ów proces spełnia doniosłą funkcję organizującą i intensyfikującą działalność naukową w poszczególnych dyscyplinach i specjalnościach.

Za takim ujęciem nauk wojskowych przemawiają realia. Systematyka nauk jest przecież rezultatem poznania, odbiciem rze-

rzywistości, choć zawiera też propozycje usprawnień, wynikające z tego poznania.

Istotną sprawą są także organizujące funkcje systematyki, jej zdolność do intensyfikowania działalności naukowej wybranych dyscyplin i specjalności. Współcześnie zaś - jak wiadomo - szczególnie uzasadnione wydajnością naukową są tendencje nie tylko do specjalizacji, różnicowania się nauk, ale także do integracji.

Ujęcie w "Nomenklaturze ..." nauk /systemów nauk/ poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk, nauk zapewniających kompleksowość spojrzenia, nauk w tym więc sensie integrujących, jest zatem działaniem sprzyjającym ich rozwojowi, uzyskiwaniu na tym polu oczekiwanych - przydatnych wojsku i obronności kraju - osiągnięć.

Proponowane rozwiązanie, choć prowadzi do niepożądanego skądinąd liczebnego wzrostu dyscyplin i specjalności naukowych, pozwala również w poważnym stopniu rozwikłać dylemat od lat nękający różne rodzaje sił zbrojnych i wojsk. Dylemat ten polega na tym, że wszechogarniająca dotąd nazwa: "taktyka rodzajów wojsk" nie odpowiadała treści uprawianych nauk. Treść ta jak wiadomo dotyczyła bowiem kompleksu ogarniającego nie tylko "taktykę, ale także: problemy natury operacyjnej /a niekiedy wręcz strategicznej/; problemy techniczne, organizacyjne, "strzeleckie"; problem użycia do realizacji określonych zadań także innych /nawet wszystkich/ rodzajów wojsk /na przykład do prac inżynierskich, powszechnej OPL, OPChem/ itd. Dlatego prawdopodobnie rozwiązanie to znalazło na ogół poparcie szefów katedr ASG oraz zdecydowanie jednoznaczne /pewne obawy, bez propozycji innych rozwiązań, wyrażała tylko Marynarka Wojenna/ poparcie wszystkich centralnych instytucji MON, reprezentujących rodzaje sił zbrojnych, wszystkie służby kwatermistrzowskie oraz techniczne.

Pewne kontrowersje budzi tylko nazwa niektórych dyscyplin. Zespół autorski dążył w tej dziedzinie do: możliwego ograniczenia rozbudowy ilościowej /łącząc nauki pokrewne: np. wojska OPK i OPL/; operowania nazwami możliwie krótkimi, ale oddającymi istotę treści; przestrzegania czystości języka i wykorzystywania /tam, gdzie jest to możliwe/ nazw tradycyjnych. Warto dodać - ponieważ nie udało się osiągnąć ideału - że trudności z

nazewnictwem są dość powszechne w nauce w ogóle. Świadczą w tym takie nazwy jak dla przykładu: planowanie i polityka ekonomiczna, antybiotyki, ochrona przyrody, budowa mostów, technika sanitarna, maszyny elektryczne, trakcja elektryczna, górnictwo, odlewnictwo, maszyny robocze ciężkie, hodowla roślin, rośliny ozdobne, melioracja, żywienie zwierząt^{x/} i wiele, wiele innych nazw nauk, oznaczających w języku potocznym /i nie tylko potocznym/ zupełnie coś odmiennego od nauki, ale wykorzystywanych także jako nazwy naukowych dyscyplin i specjalności.

Wykaz specjalności doktorów habilitowanych nauk wojskowych /s.17/ opracowano na podstawie analizy treści tabeli nauk wojennych /ogólnoobronnych i wojskowych/. O ile tabela w pełni uwzględniała rygor odrębności przedmiotowej, metodologicznej oraz punktu widzenia danej nauki, jako podstawowych wymagań naukoznawstwa, o tyle wykaz specjalności został dostosowany przede wszystkim do realiów konkretnej sytuacji, wynikającej z konkretnych potrzeb i możliwości w perspektywie najbliższych 5-10 lat, konieczności zachowania wymagań ochrony tajemnicy wojskowej itd. Z tego względu proponuje się połączyć /ale tylko w tym sensie/ takie nauki jak: marksizm-leninizm o wojnie i wojsku /ogólną teorię wojny/, naukę o obronności socjalistycznego państwa i wojenną strategię w jedną specjalność /ich rozdzielenie - merytorycznie słuczne - prowadziłyby bowiem w praktyce do tego, że uprawnienia ASG w zakresie nadawania w tych specjalnościach stopni naukowych prawdopodobnie długo nie byłyby zrealizowane/. Z tych też względów /głównie zaś ze względu na potrzebę ochrony tajemnicy wojskowej/ proponuje się włączyć w omawiany zestaw nauk także takie specjalności, jak: praca partyjno-polityczna w wojsku, pedagogika wojenna i wojskowa, psychologia wojenna i wojskowa, historia wojenna i wojskowa, geografia wojenna. Zakłada się przy tym, że wszystkie te nauki będą mogły być również /w dalszym ciągu/ uprawiane także w uczelniach cywilnych bez uprawnień nadawania stopnia doktora nauk wojskowych tylko odpowiednio - humanistycznych, politycznych, przyrodniczych itd.

Z tych wreszcie względów nie ujęto na przykład w wykazie takiej nauki jak teoria walki ekologicznej.

x/ "Nomenklatura specjalności naukowych" MNSzWiT 1974 r.

4. REJESTR I CHARAKTERYSTYKA POGLĄDÓW /ODMIENNYCH OD PROPONOWANYCH W ROZDZIALE 2/

A. WAP stoi na stanowisku, iż używanie w oficjalnej nomenklaturze słowa "wojenna" lub "wojenne" itp. jest niewskazane, ze względu na negatywny w sensie ideowo-politycznym ich wydźwięk. Proponuje więc: 1/ zamiast nazwy "nauki wojenne" stosować nazwę "nauki o wojnie i wojsku" lub "nauki o wojsku i obronności"; 2/ pozostawić w nazwach poszczególnych dyscyplin lub specjalności naukowych wyłącznie przymiotnik "wojskowa", "wojskowe" itp. /prawo wojskowe, pedagogika wojskowa, psychologia wojskowa, historia wojskowa itd./, rozszerzając tylko treść i zakres zainteresowań tych oraz tym podobnych nauk na problematykę wojenną /w tym także pozawojskową/. Alternatywnym rozwiązaniem problemu omawianych wyżej specjalności naukowych jest pozostawienie ich w dotychczasowym brzmieniu nazw i zakresie zainteresowań, wyodrębniając dodatkowo takie nauki jak: pedagogika obrony narodowej; psychologia obrony narodowej itp.

Propozycje WAP są do przyjęcia, ale: 1/ nazwa nauki o wojnie ma tę wadę, że nasuwa myśli, iż chodzi wyłącznie o nauki poznawcze, bowiem wychodząc z przesłanek etymologicznych trudno na przykład zaliczyć do nauk o wojnie nauki zajmujące się uzbrojeniem - są to bowiem nauki o uzbrojeniu, a nie o wojnie. Unikanie za wszelką cenę przymiotnika "wojenna" "wojenne" itd. jest o tyle nieuzasadnione, że istnieją nauki, w których przymiotnik ten jest tradycyjnie i powszechnie przyjęty w skali światowej - na przykład międzynarodowe prawo wojenne i jego usunięcie z tej nazwy jest aktualnie i w skali jednego kraju niczym nieuzasadnione. Propozycje wtłoczenia w nazwy nauk wojskowych znacznie szerszej treści /wojennej/ są językowo i logicznie niewłaściwe, a wyodrębnianie nowych specjalności /np. psychologia obrony narodowej itd./ prowadzi tylko do dalszego rozdrobnienia nauk, merytorycznie nieuzasadnionego i trudnego do przyjęcia w każdym przypadku /np. historia wojskowa i historia obrony narodowej?/.

B. Zdaniem niektórych osób wyodrębnianie dyscyplin naukowych poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk jest niepotrzebne bo prowadzi do nadmiernej ilościowej rozbudowy nauk wojskowych. Jednakże ich wpisanie lub określenie nie jest przecież sprawą dowolną - jeżeli są one uprawiane /a są! / to powinny być w systematyce ujęte; jest to zresztą zgodne z ogólną tendencją do integracji i dyferencjacji nauk.

C. Dążność do ujednoczenia wewnętrznej struktury nauk poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk, zdaniem niektórych, jest nieuzasadnione.

Jednolitość struktury ułatwia pozytywnie wyłącznie stronę formalną i "wizualną", prowadzi do jednolitości, ale jednocześnie nie rozwiązuje żadnej kwestii merytorycznej, w niczym nie ułatwia działalności naukowej, rozwoju poszczególnych specjalności.

D. Proponowane nazwy nauk rodzajów sił zbrojnych etymologicznie i semantycznie są - zdaniem niektórych oficerów - niewłaściwe, oznaczają bowiem nie naukę, a sam rodzaj sił zbrojnych /np. wojska inżynieryjne, wojska lotnicze itp./. Zastrzeżenie to jest uzasadnione, jednakże nie ma możliwości zastosowania innego, praktycznie przydatnego rozwiązania /powstają zbyt długie i zawikłe nazwy/, a poza tym jest to zjawisko w nauce współczesnej powszechne i nie budzące nigdzie sprzeciwów. Wychodzi się z założenia, iż sprawą zasadniczą jest łatwość posługiwania się nazwą i przyzwyczajenie się do umownej treści zawartej w tej nazwie.

E. Wyodrębnienie strategii wojennej w oddzielną specjalność naukową jest wobec istnienia nauki o obronności socjalistycznego państwa nie uzasadnione. Oczywiście włączenie strategii wojennej do nauki o obronności socjalistycznego państwa jest możliwe, ale prowadzi do dalszego "obniżenia" w sensie formalnym rangi tej nauki /strategii/ np. w porównaniu z takimi naukami jak strategia wojskowa, sztuka operacyjna czy taktyka, będącymi przecież dyscyplinami naukowymi. Mankament ten nie ma jednak znaczenia merytorycznego.

F. Zdaniem Dowództw WOPK i MW łączenie takich specjalności jak samoloty i śmigłowce z osprzętem samolotów i śmigłowców lub okręty wojenne z techniką okrętową i morską nie ma żadnego merytorycznego uzasadnienia, jest wynikiem wyłącznie dążności

do ograniczenia ilości specjalności naukowych w sposób formalny.

G. Wielu oficerów ma pogląd odmienny niż WAT na sens pojęcia i zakres treści wojskowej cybernetyki. Przede wszystkim sugeruje się zastąpienie specjalności "wojskowe systemy komputerowe" - "wojskowymi systemami informatycznymi" jako, że systemy informatyczne to pojęcia ogólniejsze, bardziej w sensie praktycznym przydatne. Ponadto powszechny sprzeciw budzi zaliczenie "systemów zabezpieczenia materiałowego i technicznego szkolenia oraz działań bojowych" do cybernetyki. To samo dotyczy "eksploatacji wojskowej ETO".

5. PROBLEMATYKA WYMAGAJĄCA DALSZYCH STUDIÓW I DOCIEKAŃ

Proponowana systematyka stanowi próbę przedstawienia aktualnego stanu nauk wojennych i wojskowych. Została ona wzbogacona o prognozę ich rozwoju w ciągu najbliższych 5-15 lat. Już z tego tylko powodu ujęte w tabelach zestawy nauk nie mogą być traktowane jako stabilne. Za koniecznością elastycznego traktowania propozycji systematyki przemawia szereg dodatkowych okoliczności, a mianowicie:

- podobne prace prowadzone w Armii Radzieckiej nie zostały jeszcze zakończone i mimo, że autorzy propozycji starali się możliwie najpełniej uwzględnić istniejące w ZSRR tendencje już w najbliższej przyszłości może zajść potrzeba dokonania zmian zmierzających do synchronizacji rozwiązań;

- prace nad systematyką nauki polskiej są, co prawda zaawansowane, ale jeszcze dalekie od zakończenia /rozumianego jako zakończenie pewnego etapu rozwojowego/; związki nauk wojennych i wojskowych z nauką w ogóle także powodują konieczność przewidywania ewentualności zmian;

- niektóre propozycje zawarte w niniejszym opracowaniu nie zostały oparte na zakończonych i kompleksowo ujętych studiach, mają więc charakter wstępny.

Do tych ostatnich, a więc wymagających dalszych dociekań i studiów naukowych przede wszystkim należy zaliczyć:

1. Problem połączenia lub rozdzielenia wojennych i wojskowych nauk humanistycznych /psychologii, pedagogiki, historii/ i prawnych; chodzi przy tym o to, aby o rozwiązaniu zdecydowały względy merytoryczne.

2. Konieczność unowocześnienia systematyki dyscyplin i specjalności naukowych w grupach nauk niewojskowych. Aktualne ujęcie utrudnia właściwe ustawienie systematyki nauk wojennych, a przede wszystkim "ogólnoobronnych". Przykładem może tu być grupa nauk technicznych. Wyodrębnienia w tej grupie takich dyscyplin jak mechanika i elektryka jest rozwiązaniem nieomal klasycznym, odpowiadającym być może celom poznawczym, ale nie uwzględniającym realiów współczesnej nauki i techniki oraz potrzeb nauk stosowanych. Dzisiaj w technicznych naukach stosowanych - naszym zdaniem /a w szczególności zdaniem WAT, sztabu służb technicznych i marynarki wojennej / - nie istnieje ani

"czysta" elektryka, ani "czysta" mechanika. Być może celowe byłoby połączenie tych dyscyplin w "elektromechanikę"? Czy jednak rozwiązanie to byłoby do przyjęcia z punktu widzenia rozwojowych potrzeb nauk podstawowych?

Podobne wątpliwości budzi usytuowanie wśród nauk technicznych nauki nazwanej "planowanie przestrzenne"- jako specjalności z zakresu architektury. W istocie bowiem jest to nauka co najmniej równie, jeśli nie bardziej bliska np. naukom ekonomicznym, teorii organizacji i zarządzania i wielu innym. Również "obronne planowanie przestrzenne" może być uznane za naukę techniczną tylko umownie.

Dalszych badań wymaga także usytuowanie nawigacji wśród nauk technicznych.

3: Ewentualne połączenie teorii organizacji sił zbrojnych i teorii dowodzenia. Myśl tę nasuwa zbieżność nazw tych specjalności naukowych z nauką zwaną "teoria organizacji i zarządzania". Jednakże w istocie cała przecież teoria sztuki wojennej, a w tym także teoria sztuki prowadzenia walki zbrojnej /sztuki wojskowej/ jest niczym innym jak "teorią organizacji i dowodzenia wojną lub walką zbrojną".

4. Odrębny i ważny problem stanowią nauki interdyscyplinarne i stykowe. Ich znaczenie jest powszechnie znane "Zapalne punkty, a więc dziedziny, w których najprędzej i z największą korzyścią powstają nowe idee i najcenniejsze osiągnięcia, znajdujące się na styku wielu nauk"^{x/}. Uprawianie nauk tradycyjnych jest współcześnie zdecydowanie "mniej wydajne" niż nauk stykowych, a więc interdyscyplinarnych. Dotychczasowe systematyki nauki polskiej nie uwzględniają tego dostatecznie. Przepisy prawne, regulujące działalność nauki i wyższego szkolnictwa, również często stwarzają wiele barier na drodze rozwoju tych nauk. Rozwiązanie tego problemu wymaga rozległych studiów, jest sprawą wysoce złożoną. Chodzi bowiem o to, aby otwierając drogę nowym naukom nie otworzyć jednocześnie drogi dla teorii pseudo-naukowych.

Rozwój nauk interdyscyplinarnych to oczywiście problem interesujący nie tylko siły zbrojne, choć nie dość powszechnie i ostro dostrzegany przez ogół uczonych polskich i pracowników

x/ A.NIESMIEJANOW: "Życie i nowoczesność" nr 321 z 17.5.76 r.s.2.

administracyjnych polskiej nauki. Jest on jednak dla sił zbrojnych bardzo istotny, jako że zdecydowana większość nauk wojennych i wojskowych do nauki interdyscyplinarne /stykowe/. Nawet strategia, sztuka operacyjna i taktyka są takimi właśnie naukami, szczególnie w warunkach szybkiego w ostatnich dziesięcioleciach rozwoju prakseologii oraz teorii organizacji i zarządzania.

Ogromna, wszechogarniająca i niejednokrotnie decydująca o istnieniu społeczeństw i narodów rola wojny, a w niej walki zbrojnej spowodowały, że strategia i taktyka jako nauki rozwinęły się tak wcześnie. Prakseologia, a także teoria organizacji i zarządzania są naukami znacznie młodszymi, ale - powszechnie wiadomo - czerpały z doświadczeń sztuki wojennej i wojskowej, wykorzystały i uogólniły to doświadczenie na zorganizowaną ludzką działalność w ogóle.

Organizacja w sensie prakseologicznym i w rozumieniu teorii organizacji i zarządzania nie zajmuje się więc wyłącznie rozwiązywaniem problemów struktur organizacyjnych - jest przede wszystkim organizacją ludzkiego działania. Tymczasem teoria organizacji sił zbrojnych w ujęciu dotychczasowym - to głównie teoria organizacyjnych struktur sił zbrojnych i innych, nie-wojskowych sił obrony państwa. Reszta mieści się w strategii, sztuce operacyjnej, taktyce. Ale czy tak powinno pozostać? Czy nie należy w przyszłości najbliższej doprowadzić do ujednoczenia poglądów naukowych?

WYCIĄG Z PROTOKÓŁU POSIEDZENIA ZESPOŁU MON

Pkt.3. Klasyfikacja nauki wojennej i nauk wojskowych

Wyrażono uznanie Akademii Sztabu Generalnego WP za opracowanie na ogólnie dobrym poziomie merytorycznym propozycji w sprawie klasyfikacji nauk wojennych i nauk wojskowych.

Podkreślono, iż niezależnie od dyskusyjności rozpatrywanego problemu jako takiego, przedstawiony materiał jest próbą systematyzacji wiedzy w tej dziedzinie oraz uściśła treść i znaczenie poszczególnych pojęć, co ma duże znaczenie praktyczne, w tym dla nadawania stopni naukowych w wojsku.

I. Komendantowi Akademii Sztabu Generalnego we współdziałaniu z Sekretarzem Rady Wyższego Szkolnictwa Wojskowego, zalecono:

1. Kierować pracami nad przygotowaniem - w terminie do połowy 1976 roku - ostatecznej wersji klasyfikacji nauki wojennej i nauk wojskowych. W pracach tych mieć zwłaszcza na uwadze:

a/ uzgodnienie z Ministerstwem Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki włączenia nauki wojennej do "Nomenklatury specjalności naukowych" oraz sposobu ujęcia w "Klasyfikacji" wojskowych nauk technicznych, zgodnie jednak z potrzebami sił zbrojnych;

b/ skonsultowanie projektu "Klasyfikacji" w Armii Radzieckiej /w ramach dokonanego już zgłoszenia tego tematu do planu badań Dowództwa Zjednoczonych Sił Zbrojnych/, aby zapewnić generalną, płaszczyznową zbieżność metodologiczną oraz formalno-interpretacyjną;

c/ uzgodnienie w trybie roboczym projektu "klasyfikacji" z zainteresowanymi instytucjami resortu obrony narodowej, a zwłaszcza z pozostałymi akademiami wojskowymi, samodzielnymi instytutami naukowo-badawczymi wojska oraz wyższymi szkołami oficerskimi;

d/ uwzględnienie uwag przekazanych w trybie roboczym przez Gabinet MON;

e/ rozpatrzenie projektu opracowania na posiedzeniu Kolegium Komendantów Wojskowych Szkół Akademickich.

2. W zakresie doskonalenia merytorycznej treści klasyfi-

kacji nauki wojennej i nauk wojskowych, w szczególności:

a/ określać rozpatrywaną grupę nauk jako "nauka wojenna", a w niej organiczne dyscypliny składające się na teorię ogólną nauki wojennej;

- zgrupować pozostałe dyscypliny w dwóch członach: nauki ogólnobronne - przedmiotowo wykraczające poza wojsko, nauki wojskowe - związane z działalnością charakterystyczną dla sił zbrojnych;

b/ opracować skorygowany układ tablicy klasyfikacyjnej, zapewniając, aby klasyfikacja:

- odzwierciedlała klasowy, socjalistyczny charakter nauki wojennej, filozofię przygotowania i prowadzenia wojny oraz wynikającą z tego doktrynę - odpowiednio upracticznią i uszczegółowioną stosownie do warunków;

- była faktycznym i pełnym odbiciem stanu nauki istniejącego w wyższym szkolnictwie wojskowym /pionie naukowo-badawczym wojska/ oraz uwzględniała jego obecne i perspektywicznie realne możliwości;

- umożliwiała nieskrępowany rozwój nauki wojennej, była zgodna z polityką resortu w tym zakresie, a także mogła być okresowo dostosowywana do zmian wynikających z rozwoju sztuki wojennej, techniki wojskowej itp. /klasyfikacja otwarta, dająca możliwość rozbudowywania wszcz i w głąb/;

c/ przyjąć za podstawę do pracy nad tablicą klasyfikacyjną jej dotychczasowy projekt, odpowiednio go porządkując i modyfikując, tak, aby była klarowna, precyzyjna i jednoznaczna:

- zrezygnować z ostatniej części przedstawionej wersji tablicy /"nauka wojenna"/ oraz podziału na wojenne i pozawojenne zastosowanie nauk wojskowych;

- pozostawić w niej dyscypliny, które - będąc na styku z nauką "cywilną" - obejmą badania prowadzone w wojsku /podmiot badań/, a przy tym dotyczą problemów występujących tylko lub głównie w wojsku /przedmiot badań/;

- pominąć dyscypliny, które - mimo że są uprawiane w wojsku i służą wojsku - nie różnią się faktycznie od dyscyplin "cywilnych";

- dyscypliny występujące w nauce wojennej, a "spokrewnione" z innymi naukami, grupować - jeśli zajdzie taka potrzeba

- według grup nauk wyszczególnionych w "Nomenklaturze specjalności naukowych" opracowanej przez Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki;

- przestrzegać w klasyfikacji podziału trzyszczeblowego /grupa nauk - dyscyplina - specjalność/, a przy oznaczaniu specjalności: za pomocą indeksów klasyfikacyjnych stosować formę ustaloną przez MNSWiT;

d/ rozważyć celowość umieszczenia w klasyfikacji takich specjalności, jak teoria wykorzystania innych nauk dla potrzeb wojny, teoria dowodzenia, metodologia szkolenia, technika inżynieryjno-saperska, a także ewentualnie innych specjalności.

3. Sprecyzować:

a/ pojęcia i definicje związane z klasyfikacją nauki wojennej;

b/ proponowane uprawnienia poszczególnych uczelni wojskowych do nadawania stopni naukowych w określonych dyscyplinach /specjalnościach/ nauki wojennej;

c/ rangę wpisu /dyscyplina czy specjalność/ do dyplomu doktora habilitowanego, zakładając jednolitość zasady dla wszystkich uczelni /instytutów naukowych/ w wojsku.

II. Szefowi Sztabu Generalnemu WP

1. Powierzyć Akademii Sztabu Generalnego WP prowadzenie badań nad problematyką naukoznawczą w siłach zbrojnych.

2. Wykorzystać klasyfikację nauki wojennej - po zatwierdzeniu - przy modyfikowaniu przepisów regulujących prawa i obowiązki uczelni wojskowych oraz wojskowych instytutów naukowych.

NOMENKLATURA SPECJALNOŚCIpracowników naukowych

/Wyciąg/

<u>Symbol</u>	<u>Grupa nauk, dyscyplina naukowa, specjalność naukowa</u>
<u>0</u>	<u>NAUKI PRAWNE I POLITYCZNE</u>
<u>001</u>	<u>PRAWO</u>
<u>002</u>	<u>NAUKI POLITYCZNE</u>
<u>1</u>	<u>HUMANISTYCZNE</u>
<u>101</u>	<u>HISTORIA</u>
<u>102</u>	<u>HISTORIA I TEORIA SZTUK PLASTYCZNYCH</u>
<u>103</u>	<u>HISTORIA I TEORIA MUZYKI</u>
<u>104</u>	<u>HISTORIA I TEORIA TEATRU I FILMU</u>
<u>105</u>	<u>ARCHEOLOGIA</u>
<u>106</u>	<u>ETNOGRAFIA</u>
<u>107</u>	<u>FILIOLOGIA</u>
<u>108</u>	<u>FILIZOFIA</u>
<u>109</u>	<u>PEDAGOGIKA</u>
<u>110</u>	<u>PSYCHOLOGIA</u>
<u>111</u>	<u>SOCJOLOGIA</u>
<u>112</u>	<u>BIBLIOTEKOZNAWSTWO</u>
<u>113</u>	<u>HISTORIA NAUKI, TECHNIKI I KULTURY</u>
<u>114</u>	<u>NAUKI WOJSKOWE</u>
114-00	Nauki wojskowe

Symbol	Grupa nauk, dyscyplina naukowa, specjalność naukowa
<u>115</u>	<u>PRASOZNAWSTWO</u>
<u>2</u>	<u>E K O N O M I C Z N E I I N F O R M A T Y K A</u>
<u>201</u>	<u>NAUKI EKONOMICZNE</u>
201-20	Ekonomika wojskowa
<u>202</u>	<u>INFORMATYKA</u>
<u>3</u>	<u>M A T E M A T Y C Z N O - F I Z Y C Z N E</u>
<u>301</u>	<u>MATEMATYKA</u>
<u>302</u>	<u>FIZYKA</u>
<u>303</u>	<u>ASTRONOMIA</u>
<u>304</u>	<u>GEOFIZYKA</u>
<u>4</u>	<u>C H E M I C Z N E</u>
<u>401</u>	<u>CHEMIA</u>
<u>5</u>	<u>P R Z Y R O D N I C Z E</u>
<u>501</u>	<u>GEOGRAFIA</u>
<u>502</u>	<u>GEOLOGIA</u>
<u>503</u>	<u>BOTANIKA</u>
<u>504</u>	<u>ZOOLOGIA</u>
<u>505</u>	<u>ANTROPOLOGIA</u>
<u>506</u>	<u>HYDROBIOLOGIA I HYDROCHEMIA</u>
<u>507</u>	<u>BIOCHEMIA I BIOFIZYKA</u>
<u>508</u>	<u>MIKROBIOLOGIA</u>
<u>509</u>	<u>OCHRONA ŚRODOWISKA</u>
<u>510</u>	<u>WYCHOWANIE TECHNICZNE</u>

Symbol	Grupa nauk, dyscyplina naukowa, specjalność naukowa
<u>6</u>	<u>T E C H N I C Z N E</u>
<u>601</u>	<u>ARCHITEKTURA</u>
<u>602</u>	<u>BUDOWNICTWO</u>
<u>603</u>	<u>ELEKTRYKA</u>
<u>604</u>	<u>GEODEZJA I KARTOGRAFIA</u>
<u>605</u>	<u>GÓRNICTWO</u>
<u>606</u>	<u>MECHANIKA</u>
<u>607</u>	<u>WŁÓKIENNICTWO</u>
<u>608</u>	<u>GEOMETRIA WYKREŚLNA</u>
<u>609</u>	<u>CYBERNETYKA</u>
<u>7</u>	<u>R O L N I C Z E I L E Ś N E</u>
<u>701</u>	<u>GIEBOZNAWSTWO</u>
<u>702</u>	<u>MIKROBIOLOGIA ROLNA</u>
<u>703</u>	<u>AGROMETEOROLOGIA</u>
<u>704</u>	<u>CHEMIA ROLNA</u>
<u>705</u>	<u>UPRAWA ROLI I ROŚLIN</u>
<u>706</u>	<u>HODOWLA ROŚLIN</u>
<u>707</u>	<u>OGRODNICTWO</u>
<u>708</u>	<u>ŁAKARSTWO</u>
<u>709</u>	<u>TORFOZNAWSTWO</u>
<u>710</u>	<u>MELIORACJE</u>
<u>711</u>	<u>OCHRONA ROŚLIN</u>

Symbol	Grupa nauk, dyscyplina naukowa, specjalność naukowa
<u>712</u>	<u>ZOOTECHNIKA</u>
<u>713</u>	<u>WETERYNARIA</u>
<u>714</u>	<u>RYBACTWO</u>
<u>715</u>	<u>MECHANIZACJA I ELEKTRYFIKACJA ROLNICTWA I LEŚNICTWA</u>
<u>716</u>	<u>EKONOMIKA ROLNICTWA</u>
<u>717</u>	<u>LEŚNICTWO I DRZEWNICTWO</u>
<u>718</u>	<u>TECHNOLOGIA I CHEMIA ŻYWNOŚCI</u>
<u>719</u>	<u>BUDOWNICTWO WIEJSKIE</u>
<u>720</u>	<u>ROLNICTWO KRAJÓW TROPIKALNYCH</u>
<u>8</u>	<u>M E D Y C Z N E</u>
<u>801</u>	<u>ANATOMIA PRAWIDŁOWA I TOPOGRAFICZNA</u>
<u>802</u>	<u>HISTOLOGIA I EMBRIOLOGIA</u>
<u>803</u>	<u>BIOLOGIA</u>
<u>804</u>	<u>FIZJOLOGIA</u>
<u>805</u>	<u>BIOCHEMIA I BIOFIZYKA</u>
<u>806</u>	<u>MIKROBIOLOGIA</u>
<u>807</u>	<u>ANATOMIA PATOLOGICZNA</u>
<u>808</u>	<u>PATOLOGIA OGÓLNA I DOŚWIADCZALNA</u>
<u>809</u>	<u>FARMAKOLOGIA</u>
<u>810</u>	<u>HIGIENA, EPIDEMIOLOGIA I OCHRONA ZDROWIA</u>
<u>811</u>	<u>CHOROBY WEWNĘTRZNE</u>
<u>812</u>	<u>NEUROLOGIA</u>
<u>813</u>	<u>PSYCHIATRIA</u>

Symbol	Grupa nauk, dyscyplina naukowa, specjalność naukowa
<u>814</u>	<u>DERMATOLOGIA I WENEROLOGIA</u>
<u>815</u>	<u>PEDIATRIA</u>
<u>816</u>	<u>ONKOLOGIA</u>
<u>817</u>	<u>CHIRURGIA</u>
<u>818</u>	<u>GINBKOLOGIA I POŁOŻNICTWO</u>
<u>819</u>	<u>OKULISTYKA</u>
<u>820</u>	<u>RADIOLOGIA</u>
<u>821</u>	<u>MEDYCYNĄ SĄDOWĄ</u>
<u>822</u>	<u>OTORYNOLARYNGOLOGIA</u>
<u>823</u>	<u>STOMATOLOGIA</u>
<u>824</u>	<u>FARMACJA I CHEMIA LEKARSKA</u>
<u>825</u>	<u>FIZYKA LEKARSKA</u>
<u>826</u>	<u>MEDYCYNĄ WOJSKOWĄ</u>
826-00	Medycyna wojskowa
<u>827</u>	<u>HISTORIA MEDYCYNY</u>
<u>828</u>	<u>WYCHOWANIE FIZYCZNE</u>
<u>9</u>	<u>A R T Y S T Y C Z N E</u>
<u>901</u>	<u>PLASTYKA</u>
<u>902</u>	<u>KONSERWATORSTWO I MUZEALNICTWO</u>
<u>903</u>	<u>MUZYKA</u>
<u>904</u>	<u>TEATR I FILM</u>

Uwaga: Specjalności podano tylko w naukach "wojskowych".

Nomenklatura specjalności naukowych
pracowników naukowych krajów członkowskich RWPG

/Wyciąg/

S y m b o l		N A Z W A
dziedziny naukowe	dyscypliny naukowej	
01		<u>NAUKI PRZYRODNICZE</u>
	01	<u>Matematyka</u>
	02	<u>Fizyka</u>
	03	<u>Astronomia</u>
	04	<u>Chemia</u>
	05	<u>Biologia</u>
	06	<u>Geologia i Mineralogia</u>
	07	<u>Geografia</u>
02		<u>NAUKI TECHNICZNE</u> =====
	01	<u>Budowa maszyn</u>
	02	<u>Budowa samolotów</u>
	03	<u>Budowa okrętów</u>
	04	<u>Budowa maszyn elektrycznych, budowa aparatury elektrycznej i urządzenia elektryczne</u>
	05	<u>Budowa przyrządów, telemechanika i automatyka</u>
	06	<u>Energetyka</u>

S y m b o l		N A Z W A
dziędzi- ny nau- kowej	dyscy- pliny nauko- wej	
	07	<u>Radiotechnika, technika elektronowa i łączność</u>
	08	<u>Eksploatacja złóż kopalin użytecznych</u>
	09	<u>Metalurgia</u>
	10	<u>Technologia chemiczna</u>
	11	<u>Technologia produktów żywnościowych</u>
	12	<u>Technologia wytwarzania artykułów powszechnego użytku</u>
	13	<u>Przemysł leśny, celulozowo-papierniczy i obróbki drewna</u>
	14	<u>Transport</u>
	15	<u>Budownictwo</u>
	16	<u>Geodezja</u>
	17	<u>Architektura i budownictwo miejskie</u>
	18	<u>Pozostałe nauki techniczne</u>
03		NAUKI MEDYCZNE
	01	<u>Medycyna</u>
	02	<u>Farmacja</u>
04		NAUKI ROLNICZE
	01	<u>Agromonia</u>
	02	<u>Zootechnika</u>

Symbol		N A Z W A
dziedziny nauki	dyscypliny nauki	
05	03	<u>Weterynaria</u>
	04	<u>Gospodarka leśna</u>
	05	<u>Rybacko i gospodarka rybna</u>
	06	<u>Mechanizacja i elektryfikacja rolnictwa</u>
		NAUKI SPOŁECZNE
	01	<u>Filozofia</u>
	02	<u>Ekonomia</u>
	03	Historia
	04	<u>Filologia</u>
	05	<u>Językoznawstwo</u>
	06	<u>Prawo</u>
07	<u>Psychologia</u>	
08	<u>Pedagogika</u>	
09	<u>Sztuki piękne</u>	
10	<u>Naukoznawstwo</u>	
11	Informacja naukowa	

Uwaga: Ze względu na brak nauk wojskowych podano tylko dziedziny i dyscypliny naukowe.

WYCIĄG ZE SPRAWOZDANIA

delegacji Wojska Polskiego z konsultacji dotyczącej nauki i doktryny wojennej, przeprowadzonej w dniach 6-9 lipca 1976 r. w Armii Radzieckiej

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Temat konsultacji: Pojęcie, struktura i klasyfikacja nauki wojennej oraz pojęcie, treść i zakres ogólnej teorii wojny, teorii strategii wojennej i doktryny wojennej.

2. Charakter i cel konsultacji: Zapoznanie się z radzieckimi poglądami i wewnętrzną strukturą nauki wojennej oraz pojęciem, treścią i zakresem ogólnej teorii wojny, teorii sztuki wojennej i doktryny wojennej z zamiarem ustalenia i wypracowania jednolitego punktu widzenia.

3. Miejsce pobytu i nazwy instytucji przyjmującej:

Delegacja przebywała na konsultacji w Akademii Sztabu Generalnego SZ ZSRR im. K. Woroszyłowa i w Zarządzie Wojskowo-Naukowym Sztabu Generalnego SZ ZSRR.

4. Instytucje delegujące: Sztab Generalny WP.

5. Skład delegacji: płk prof.dr hab. Julian KACZMAREK, płk doc. dr Longin MUCHA, płk dypl. Henryk MICHALSKI.

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

R e z u l t a t y k o n s u l t a c j i :

A. W ZAKRESIE KLASYFIKACJI NAUKI WOJENNEJ

Z wyjaśnień konsultujących generałów i oficerów wynika, że:

1. W Armii Radzieckiej aktualnie trwają dyskusje i studia zmierzające do ostatecznego sprecyzowania przedmiotu, treści i struktury tej dziedziny nauki. Przewiduje się iż oficjalnie przyjęty zakres przedmiotowy i model strukturalny nauki wojennej zostanie przedstawiony w "Bolszoy Sowietskoj Encyklopedii".

2. Akademia Sztabu Generalnego SZ ZSRR i Zarząd Wojskowo-Naukowy Sztabu Generalnego SZ ZSRR reprezentują w kwestii przedmiotu, treści, struktury i miejsca nauki wojennej we współczesnym systemie nauk następujące punkty widzenia.

W Akademii Sztabu Generalnego SZ ZSRR rozpatruje się omawianą problematykę głównie w aspekcie zainteresowań sił zbrojnych, natomiast Zarząd Wojskowo-Naukowy Sztabu Generalnego SZ ZSRR widzi ją na tle szerszym, w ramach ogólnokrajowego systemu badań nad wojną oraz zjawiskami i procesami jej towarzyszącymi.

Akademia Sztabu Generalnego SZ ZSRR reprezentuje pogląd, według którego nauka wojenna składa się z wielu nauk - dyscyplin naukowych /w ZSRR przez pojęcie dyscyplin rozumie się przedmioty wykładane w uczelni/. Przez pojęcie nauki wojennej rozumie się więc jednolity system nauk o prawach, środkach, zasadach i sposobach wojskowej /wojennej/ obrony Związku Radzieckiego i wszystkich sojusznicznych krajów socjalistycznych. Przedmiotem badań nauki wojennej są prawa wojny, jej charakter, siły zbrojne, problemy przygotowania państwa do obrony oraz sposoby i formy prowadzenia wojny z imperialistycznym przeciwnikiem.

Akademia Sztabu Generalnego SZ ZSRR stoi na stanowisku przedmiotowo-problemowego podejścia do klasyfikacji nauki wojennej. Stosownie do tego w skład nauki wojennej wchodzi następujące nauki /dyscypliny naukowe/:

1. Ogólna teoria nauki wojennej.
2. Teoria sztuki wojennej, obejmująca teorię strategii wojennej, teorię sztuki operacyjnej /z uwzględnieniem sztuki operacyjnej poszczególnych rodzajów sił zbrojnych/ i teorię taktyki /z uwzględnieniem teorii taktyki poszczególnych rodzajów wojsk/.
3. Teoria dowodzenia siłami zbrojnymi.
4. Teoria organizacji sił zbrojnych.
5. Teoria obrony cywilnej.
6. Nauki wojskowo-społeczne, w których skład wchodzi:
teoria pracy partyjno-politycznej w siłach zbrojnych;
pedagogika wojskowa, psychologia wojskowa; teoria ekonomiki wojennej; wojskowe nauki prawne i inne.
7. Nauki wojskowo-techniczne, dzielące się na: nauki wojskowo-techniczne związane z produkcją i eksploatacją broni raketowo-jądrowej i innych środków masowego rażenia; wojskowo-techniczne nauki artyleryjskie; nauki wojskowo-techniczne związane z produkcją i eksploatacją

wojskowej techniki lotniczej; wojskowo-techniczne nauki morskie; wojskowo-techniczne nauki pancerne i samochodowe; wojskowo-techniczne nauki transportowe; wojskowo-techniczne nauki inżynieryjne; elektronika wojskowa i inne.

8. Nauki wojskowo-specjalne, składające się z: geografii wojennej, wojskowych dyscyplin /działów/ geofizyki; geodezji wojskowej, topografii wojskowej, nawigacji wojskowej, meteorologii wojskowej, hydrometeorologii wojskowej, medycyny wojskowej i innych.
9. Nauki wojskowo-historyczne, do których zalicza się: historię wojen, historię sztuki wojennej; historię organizacyjnego rozwoju sił zbrojnych i dowodzenia siłami zbrojnymi; historię rozwoju uzbrojenia i techniki bojowej; historiografię wojskową, wojskowe źródłoznawstwo i inne.

W Zarządzie Wojskowo-Naukowym Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR rozpatruje się naukę wojenną w ramach systemu wiedzy o wojnie i armii /sistema znanij o wojnie i armii/, uważając, że nauka wojenna jest jedną z części składowych tego systemu. Preferowane jest w nim przedmiotowe /i ewentualnie funkcjonalne/ podejście do problemu klasyfikacji i struktury nauki wojennej.

System wiedzy o wojnie i armii dzieli się według poglądów Zarządu Wojskowo-Naukowego Sztabu Generalnego SZ ZSRR na cztery następujące części składowe: 1/ Marksizm-leninizm o wojnie i wojsku, zajmujący się filozoficzno-socjologicznymi, społeczno-politycznymi i polityczno-ekonomicznymi aspektami wojny. 2/ Nauka wojenna w ramach której prowadzone są badania nad problematyką walki zbrojnej /tych środków i form prowadzenia wojny, które wiążą się z przemocą zbrojną/. 3/ Gałęzie nauk społecznych, przyrodniczych i technicznych, związanych z przygotowaniem do wojny sił zbrojnych, tworzeniem środków walki zbrojnej oraz z wszechstronnym zabezpieczeniem jej przygotowania i prowadzenia - problematyka wojenna nauk graniczących /stykowych/ z nauką wojenną. 4/ Gałęzie nauk społecznych, przyrodniczych i technicznych, zajmujące się badaniem innych form i środków walki z przeciwnikiem w okresie wojny /ekonomicznych, dyplomatycznych, ideologicznych, naukowo-technicznych i innych/.

Zgodnie z poglądami zaprezentowanymi przez Zarząd Wojsko-
wo-Naukowy Sztabu Generalnego SZ ZSRR w skład nauki wojennej
wchodzi następujące nauki /dyscypliny naukowe/:

Ze względu na przedmiot badań:

- 1/ Ogólne podstawy /ogólna teoria/ nauki wojennej.
- 2/ Teoria sztuki wojennej /strategia, sztuka operacyjna, taktyka/.
- 3/ Teoria organizacji sił zbrojnych.
- 4/ Teoria szkolenia i wychowania sił zbrojnych.
- 5/ Teoria ekonomiki wojennej.
- 6/ Historia sztuki wojennej i sił zbrojnych.

Ze względu na specyfikę problemową:

- 7/ Teoria dowodzenia siłami zbrojnymi.
- 8/ Teoria tyków sił zbrojnych.
- 9/ Teoria uzbrojenia.
- 10/ Teoria walki radioelektronicznej.
- 11/ Teoria wykorzystania kosmicznych i egzogenicznych środków walki.

B. W ZAKRESIE OGÓLNEJ TEORII WOJNY

W myśl poglądów ASG ZSRR wojna jest to zbrojne starcie państw lub klas, w którym przeciwstawne strony w celu osiągnięcia swoich politycznych celów stosuje siły zbrojne i prowadzą działania zbrojne. Uważa się, że wojny można dzielić według następujących kryteriów: społeczno-politycznego; charakteru przeciwieństw; rozmachu i liczby uczestników; stosowanego uzbrojenia. Ze względu na kryteria społeczno-polityczne wyróżnia się wojny: 1/ sprawiedliwe i postępowe /rewolucyjne, w obronie socjalizmu, w obronie niepodległości, narodowo-wyzwoleńcze oraz domowe przeciwko ciemnościom/ 2/ niesprawiedliwe /imperialistyczne przeciw socjalizmowi, zaborcze, w celu utrzymania kolonii, w celu podziału sfer wpływów a także kontrrewolucyjne przeciw proletariatu/. Ze względu na charakter przeciwieństw można wyróżnić wojnę: 1/ między przeciwstawnymi systemami społeczno-politycznymi, 2/ między państwami imperialistycznymi a walczącymi o niepodległość, 3/ między państwami kapitalistycznymi lub ich koalicjami, 4/ domowe - między antagonistycznymi klasami. W zależności od rozmachu i liczby uczestników można wyróżnić wojny światowe i lokalne; zaś ze względu na rodzaj stosowanego

uzbrojenia - jądrowe i konwencjonalne.

Według w/w poglądów zjawiskiem wojny zajmuje się nie tylko nauka wojenna lecz również inne nauki, przy czym nie można mówić o nauce wojennej wówczas, gdy brak jest wykrytych i sformułowanych prawidłowości oraz praw a conajmniej wypracowanych zasad prowadzenia wojny i walki zbrojnej. Uważa się ponadto, że pojęcie prawidłowości dotyczy całego zjawiska, natomiast prawo określa wycinek /aspekt/ zjawiska. Sądzi się, że prawa nauki wojennej są to wykryte oraz sformułowane subiektywnie, obiektywne prawa wojny. Przyjmuje się, że dotychczas wykryto i sformułowano następujące prawa wojny:

- 1/ Prawo zależności przebiegu i wyniku wojny od polityki.
- 2/ Prawo zależności przebiegu i wyniku wojny od stosunku między potencjałami moralno-politycznymi walczących stron.
- 3/ Prawo zależności przebiegu i wyniku wojny od stosunku między potencjałami ekonomicznymi walczących stron.
- 4/ Prawo zależności przebiegu i wyniku wojny od stosunku między potencjałami militarnymi walczących stron.

Uważa się, że trzy ostatnie prawa mogą być sformułowane w postaci jednego, a mianowicie: prawa zależności przebiegu i wyniku wojny od stosunku między potencjałami wojennymi stron.

Do zasadniczych praw walki zbrojnej zalicza się:

- 1/ Prawo zależności przebiegu i wyniku walki zbrojnej od stosowanego uzbrojenia i sprzętu technicznego.
- 2/ Prawo zależności przebiegu i wyniku walki zbrojnej od stosunku sił między walczącymi stronami.

Zadaniem nauki wojennej niezależnie od wykrywania i formułowania praw wojny i walki zbrojnej jest między innymi wypracowywanie zasad sztuki wojennej. W tym zakresie wyróżnia się zasady ogólne oraz zasady szczegółowe. Liczba zasad oraz ich treść zmieniają się wraz ze zmianą warunków prowadzenia walki zbrojnej. Zasady radzieckiej strategii wojennej zostaną przedstawione w dalszej części opracowania.

C. W ZAKRESIE TEORII STRATEGII WOJENNEJ

Pojęcie - strategia wojenna - według poglądów radzieckich obejmuje problemy działań zbrojnych, a nie wojny we wszystkich jej przejawach. Uważa się, że dla kierownictwa państwa wystarcza

opracowanie: strategii rozwoju ekonomicznego, strategii dyplomatycznej, strategii wojennej w podanym wyżej znaczeniu a także innych, aby mogło ono sprawnie kierować państwem również w sferze obronności.

Radziecka strategia wojenna to system wiedzy o charakterze wojen epoki współczesnej, o sposobach i formach ich prowadzenia, o organizacji sił zbrojnych i ich przygotowaniu do wojny, a także sfera działalności praktycznej politycznego kierownictwa państwa i wyższego dowództwa wojskowego w dziedzinie wojennej organizacji państwa, przygotowania sił zbrojnych do wojny i kierowania nimi podczas prowadzenia działań wojennych w celu rozgromienia nieprzyjaciela. Obiektem badań strategii wojennej jest wojna, zaś przedmiotem - walka zbrojna w skali strategicznej, a także siły zbrojne państwa.

Strategia wojenna powinna określać: do jakiej wojny i w jakim kierunku należy przygotowywać ekonomikę państwa, jakie zapasy uzbrojenia i środki materiałowe powinny być przygotowane przed rozpoczęciem wojny i wyprodukowane po przestawieniu przemysłu na tory wojenne, w jaki sposób zapewnić żywotność ekonomiki państwa w czasie wojny oraz szereg innych spraw.

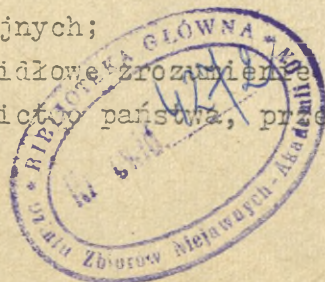
Radziecka strategia wojenna bada i określa:

- prawdopodobny charakter współczesnych wojen, a przede wszystkim ich aspekty strategiczne;
- zadania sił zbrojnych podczas wojny i niezbędne środki do ich wykonania;
- sposoby, formy i warunki przygotowania i prowadzenia działań zbrojnych w całości oraz poszczególnych operacji strategicznych;
- problemy strategicznego planowania działań zbrojnych;
- założenia organizacji, przygotowania i wykorzystania sił zbrojnych w wojnie;
- założenia bojowego, tyłowego i specjalnego zabezpieczenia działań sił zbrojnych;
- kierowanie siłami zbrojnymi w czasie pokoju i wojny;
- wymagania i wskazania w zakresie przygotowania ekonomiki państwa, społeczeństwa i terytorium kraju do wojny;

- założenia obrony cywilnej;
- strategiczne zamiary prawdopodobnego przeciwnika, jego możliwości w zakresie prowadzenia wojny i prawdopodobne sposoby prowadzenia przez niego działań wojennych.

Radzieccy teoretycy wymieniają następujące zasady strategii wojennej:

- dostosowanie celów i zadań sił zbrojnych do politycznych celów wojny;
- stała gotowość bojowa sił zbrojnych do prowadzenia działań;
- uznanie broni rakietowo-jądrowej za decydujący środek prowadzenia wojny jądrowej;
- możliwość osiągnięcia zwycięstwa poprzez zespolony wysiłek rodzajów sił zbrojnych oraz ścisłe ich współdziałanie;
- skupienie głównego wysiłku sił zbrojnych na najważniejszym TDW /na kierunku, w rejonie/, konieczność uzyskania w decydującym miejscu i w decydującym momencie przewagi nad nieprzyjacielem;
- wysoka aktywność sił zbrojnych w walce zbrojnej;
- natarcie strategiczne - jako podstawowy rodzaj działań strategicznych;
- dążenie do uchwycenia i utrzymania inicjatywy strategicznej w każdych warunkach;
- wykonanie w najdogodniejszym czasie pierwszego uderzenia jądrowego oraz odparcie napadu sił powietrzno-kosmicznych nieprzyjaciela, co może zapewnić uzyskanie inicjatywy i osiągnięcie strategicznych celów wojny;
- wykonanie po pierwszym uderzeniu kolejnych uderzeń jądrowych;
- dążenie do jednoczesnego porażenia zgrupowań wojsk, obiektów ekonomicznych, głównych stanowisk dowodzenia na całej głębokości TDW oraz na pozaoceanicznych terytoriach nieprzyjaciela;
- ciągłość prowadzenia działań wojennych;
- elastyczny manewr wojskami, siłami, środkami, uderzeniami i ogniem;
- odpowiednio wczesne przygotowanie rezerw strategicznych;
- wszechstronne zabezpieczenie strategicznych działań sił zbrojnych;
- prawidłowe zrozumienie zadań stawianych przez polityczne kierownictwo państwa, przewidywanie rozwoju sytuacji, systema-

tyczne, operatywne, zdecydowane i elastyczne dowodzenie siłami zbrojnymi;

- uznanie czynnika moralno-politycznego za odgrywającego ważną rolę w trakcie wojny.

Oprócz w/w zasad wymienia się jeszcze inne, bardziej szczegółowe, będące wskazówkami odnośnie do praktycznego działania sił zbrojnych w czasie wojny.

921

Druk ASG
Nr zam.2471 z dn.27.12.76 r.

